პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურა და ხელოვნება

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის და ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს ყოველკვირეული ორგანო

№ 34 (91), კვირა, 11 ნოემბერი, 1945 წ. ფასი 1 მანეთი.

დიდი ბელადისა და ორგანიზატორის სტალინის ხელმძღვანელობით ჩვენ ახლა შევუდექით მშვიდობიან მშენებლობას, რათა მივაღწიოთ სოციალისტური საზოგადოების ძალთა ნამდვილ აყვავებას და გავამართლოთ მთელ მსოფლიოში ჩვენი მეგობრების საუკეთესო იმედები.

ვ. მ. მოლოტოვი

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავი

ვ. მ. მოლოტოვის მოხსენება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომაზე 1945 წლის 6 ნოემბერს

ამხანაგებო, რამდენიმე წლის მძიმე ომის შემდეგ დღეს დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავს ვდღესასწაულობთ მშვიდობიანობისა და ფაშიზმზე სახელოვანი გამარჯვების პირობებში. (ტაში).

განვლილია ოთხი წელი ჰიტლერული გერმანიის წინააღმდეგ ომისა, რომელიც ჩვენს ქვეყანას და მთელ ევროპას სტანჯავდა, აგრეთვე აღმოსავლეთში აგრესიული იაპონიის წინააღმდეგ ომი, რომელშიც ჩვენ იძულებული გავხდით ჩავბმულიყავით ამ წლის შემოდგომაზე. გმირული ბრძოლით, რომელშიც საბჭოთა ხალხს გადამწყვეტი ადგილი ეკუთვნის, მოპოვებულია მშვიდობა მთელი მსოფლიოს ხალხებისათვის, ლიკვიდირებულია მსოფლიო ფაშიზმისა და მსოფლიო აგრესიის მთავარი კერები დასავლეთსა და აღმოსავლეთში. ახლა ჩვენ საშუალება მოგვეცა დავუბრუნდეთ მშვიდობიან შრომას, რათა განვამტკიცოთ ჩვენი გამარჯვება.

როგორც ამხანაგმა სტალინმა სთქვა:

„ჩვენი საბჭოთა ხალხი ძალებსა და შრომას არ იშურებდა გამარჯვებისათვის. ჩვენ მძიმე წლები გადავიტანეთ. მაგრამ ახლა თვითეულ ჩვენგანს შეუძლია სთქვას: ჩვენ გავიმარჯვეთ. ამიერიდან ჩვენ შეგვიძლია ჩავთვალოთ, რომ ჩვენი სამშობლო გადარჩენილია გერმანელთა შემოსევის საფრთხეს დასავლეთში და იაპონელთა შემოსევის საფრთხეს აღმოსავლეთში. დადგა დიდი ხნის ნანატრი მშვიდობიანობა მთელი მსოფლიოს ხალხებისათვის".

I

მეორე მსოფლიო ომი და საბჭოთა კავშირი

გერმანელები ჩვენს ქვეყანაში შემოიჭრნენ იმ იმედით, რომ მათი ავა- [illegible]

ჰიტლერული გერმანია მარტო საბჭოთა სახელმწიფოს როდი ემუქრე- [illegible]

ლიკვიდაციისათვის მებრძოლ ხალხთა რიგებში.

ამრიგად, ჰიტლერიზმის უღლისაგან ევროპის ქვეყნების განთავისუფლების საქმე ჩვენი ძლევამოსილი წითელი არმიის ისტორიაში შევა როგორც სახელოვანი ფურცელი. (მქუხარე ტაში).

ფაშისტური იტალია პირველი გამოვიდა ევროპაში ომის გამჩაღებელი გერმანიის მხარეზე. სსრ კავშირზე თავდასხმის მომენტისათვის რუმინეთის, უნგრეთის, ფინეთის მთავრობებმა სამხედრო კავშირი შეჰკრეს ჰიტლერულ გერმანიასთან და თავიანთი ქვეყნები ჩააბეს საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ომში. გერმანიასთან კავშირში აღმოჩნდა ბულგარეთიც და ჰიტლერელ აგენტთაგან შემდგარი მისი მაშინდელი მთავრობაც. ამრიგად, თუ გამონაკლისებზე არ ვილაპარაკებთ, ევროპის იმ ქვეყნებმა, სადაც ფაშისტური რეჟიმი არსებობდა, თავიანთი ბედი ჰიტლერული გერმანიის ბედს დაუკავშირეს მეორე მსოფლიო ომში. ამიტომ გერმანიის დამარცხება მარტო გერმანიის ფაშიზმის დამარცხებას როდი ნიშნავდა. გერმანიის დამარცხებამ გამოიწვია ფაშიზმის დამარცხება ევროპის სხვა ქვეყნებშიც.

მაშასადამე, ჩვენი გამარჯვების მნიშვნელობა უნდა განვიხილოთ არა მარტო გერმანიის ფაშიზმის განადგურების თვალსაზრისით, არამედ მთელ ევროპაში ფაშიზმის სამხედრო და მორალურ-პოლიტიკური განადგურების თვალსაზრისითაც. (ტაში).

ევროპაში ომის დამთავრების შემდეგ მოკავშირე სახელმწიფოთა წინაშე წამოიჭრა აღმოსავლეთში იაპონიის აგრესიის ლიკვიდაციის ამოცანა, რათა დაჩქარებულიყო მშვიდობის აღდგენა მთელ მსოფლიოში. საბჭოთა კავშირს არ შეეძლო მონაწილეობა არ მიეღო ამ ამოცანის გადაჭრაში როგორც სსრ კავშირსა და მის მოკავშირეებს შორის არსებულ ურთიერთვალდებულებათა გამო, ისე იმიტომაც, რომ ამას დაჟინებით მოითხოვდნენ აღმოსავლეთში ჩვენი უშიშროების ინტერესები. ჩვენ ყველას გვახსოვს, რომ იაპონია წარსულში არაერთხელ დასხმია თავს ჩვენს ქვეყანას, და აღმოსავლეთში ჩვენი სახელმწიფოსათვის არსებობდა იაპონიის შემოსევის მუდმივი საფრთხე. ყოველივე ამან აუცილებელი გახადა, რომ საბჭოთა კავშირი ჩაბმულიყო ომში იაპონიის წინააღმდეგ. ძნელი არ არის იმაში დარწმუნება, რომ მას შემდეგ, რაც გერმანიის ფაშიზმი ზედიზედ მარცხდებოდა საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტზე,—ამ დროიდან წინასწარ გადაწყვეტილი იყო აღმოსავლეთში იაპონიის აგრესიის ბედიც. ბოლოს, საბჭოთა კავშირი გამოვიდა იაპონიის წინააღმდეგ, რითაც დააჩქარა ამ უკანასკნელის დამარცხება და ამითვე დააჩქარა ომის დამთავრება აღმოსავლეთში.

იაპონიამ კაპიტულაცია მოახდინა მოკავშირეების წინაშე, იგი გაჰყვა ჰიტლერული გერმანიის გზას. დაიმსხვრა არა მარტო გერმანიის იმპერიალიზმის გეგმები ევროპაში ბატონობისა, არამედ იაპონიის იმპერიალიზმის პრეტენზიებიც აზიაში ბატონობისა. ამასთანავე, სულ ამ ცოტა ხნის წინათ როგორც დასავლეთის, ისე აღმოსავლეთის ფაშისტებს ეს გეგმები მიაჩნდათ მსოფლიოში გაბატონების მხოლოდ ეტაპად. მათ თავიანთი მაგალითით დაგვანახვეს, თუ რამდენად ბეცი და ავანტიურისტულია ასეთი აგრესიული ზრახვები ჩვენს დროში. იაპონიის იმპერიალიზმის, როგორც აღმოსავლეთში ფაშიზმისა და აგრესიის მთავარი კერის, დამარცხებას და იაპონელ დამპყრობთაგან ჩინეთის განთავისუფლებას უდიდესი დადებითი მნიშვნელობა აქვს აზიის ქვეყნების დემოკრატიული განვითარებისათვის, და არა მარტო აზიისა. ამ გამარჯვების განმტკიცება ყველა დემოკრატიული ქვეყნის ინტერესს წარმოადგენს. ამიტომ გასაგებია, რომ საბჭოთა კავშირი ესოდენ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს მოკავშირეთა შორის წარმოებულ მოლაპარაკებას იაპონიის კაპიტულაციის პირობებისადმი ძირითად მოკავშირე სახელმწიფოთა სათანადო კონტროლის დაწესების შესახებ. ამ საკითხში ჯერ კიდევ არ არის აღმოფხვრილი წამოჭრილი სიძნელეები. მაგრამ საბჭოთა კავშირი რწმენას გამოსთქვამს, რომ ყველა მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფო გამსჭვალულია იმის შეგნებით, რომ საჭიროა განმტკიცდეს გამარჯვება აგრესიულ იაპონიაზე და შეიქმნას ამისათვის მოკავშირე სახელმწიფოთა შორის თანამშრომლობის შესაბამისი პირობები.

როგორც გერმანიას, ისე იაპონიას უსიტყვო კაპიტულაცია უნდა მოეხდინათ მოკავშირეთა წინაშე. ამრიგად, ინგლის-საბჭოთა კავშირ-ამერიკის კოალიციამ მიაღწია მის მიერ დასახულ მიზანს. ახლა ჩვენი ქვეყნის ადამიანები კმაყოფილი არიან იმის შეგნებით, რომ დემოკრატიული ქვეყნების ინტერესთა სასარგებლოდ მეორე მსოფლიო ომის ძლევამოსილად დამთავრებაში და, განსაკუთრებით, ფაშიზმისა და აგრესიის ყველაზე საშიში კერის —ჰიტლერული გერმანიის ლიკვიდაციაში გადამწყვეტი ადგილი ეკუთვნის საბჭოთა კავშირს. საბჭოთა ხალხმა ჰიტლერული გერმანიის წინააღმდეგ თავის ომს დიდი სამამულო ომი უწოდა. საბჭოთა ხალხის მაგალითით სხვა ქვეყნების პატრიოტები სწავლობდნენ, თუ როგორ უნდა ბრძოლა თავისი სამშობლოსათვის, მისი თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის.

ცნობილია აგრეთვე, რომ საბჭოთა ხალხმა არა მარტო გაათავისუფლა თავისი ქვეყანა, არამედ გმირულ ბრძოლასაც ეწეოდა მთელ ევროპაში მშვიდობისა და თავისუფლების აღსადგენად.

ერთი წლის წინათ ამხანაგმა სტალინმა სთქვა:

„ახლა ყველა აღიარებს, რომ საბჭოთა ხალხმა თავისი თავდადებული ბრძოლით იხსნა ევროპის ცივილიზაცია ფაშისტ დამრბევთაგან. ეს არის საბჭოთა ხალხის დიდი დამსახურება კაცობრიობის ისტორიის წინაშე". (ხანგრძლივი ტაში).

II

მშვიდობის დამყარება მთელ მსოფლიოში და მშვიდობისმოყვარე ხალხთა ინტერესები

მეორე მსოფლიო ომი პირველი მსოფლიო ომისაგან მრავალმხრივ განსხვავდებოდა და, უწინარეს ყოვლისა, ამ ომში ხალხთა მონაწილეობის მასშტაბით, აგრეთვე ადამიანთა მსხვერპლისა და ომით მიყენებული მატერიალური ზარალის რაოდენობით. დედამიწის მოსახლეობის ოთხი მეხუთედი ცოტად თუ ბევრად მონაწილეობდა უკანასკნელ მსოფლიო ომში. ორივე მეომარ ბანაკში მობილიზებულთა რაოდენობამ 110 მილიონზე მეტ კაცს მიაღწია. თითქმის შეუძლებელია ისეთი ქვეყნის დასახელება, რომელიც ნამდვილად ნეიტრალური ყოფილიყო ამ წლებში. მეორე მსოფლიო ომი რომ დაუშვა, ესე იგი დროულად რომ არ მიიღო ზომები ფაშიზმის იმ აგრესიული ძალების წინააღმდეგ, რომლებმაც ეს უმაგალითო მასშტაბის ომი გააჩაღეს, კაცობრიობამ აურაცხელი მსხვერპლი გაიღო ადამიანთა სიცოცხლისა და მრავალი სახელმწიფოს განადგურების სახით.

ომი თავს მოახვიეს ჩვენს ხალხს, რომელმაც თავდასხმის პასუხად დიდი სამამულო ომი გამოაცხადა. ჰიტლერული გერმანია თავს დაესხა საბჭოთა კავშირს არა მარტო ჩვენი ტერიტორიის დაპყრობისა და საბჭოთა სახელმწიფოს მოსპობის მიზნით. ჰიტლერიზმმა თავის მიზნად გამოაცხადა რუსი ადამიანების და საერთოდ სლავების გაჟლეტა. იმ მომენტამდე, როცა რუსი ხალხი, ისევე როგორც საბჭოთა კავშირის სხვა ხალხები, მთლიანად დაირაზმა სტალინის მოწოდებისამებრ „ყველაფერი ომისათვის", და როცა ბოლოს მათ გერმანიის არმიას ხერხემალი გადაუმტვრიეს, გამხეცებული ჰიტლერელები არაფერს არ ერიდებოდნენ, რათა დაპყრობილ ტერიტორიებზე განეხორციელებინათ თავიანთი კაცთმოძულეობითი მიზნები. ამის დავიწყება დანაშაული იქნებოდა მილიონობით დაღუპულ სრულიად უდანაშაულო ადამიანთა ხსოვნის წინაშე, მათი დაობლებული ოჯახების წინაშე, მთელი ხალხის წინაშე. არც იმის დავიწყება შეიძლება, თუ რა უდიდესი მატერიალური ზარალი მოგვაყენეს გერმანელმა დამპყრობლებმა და მათმა მოკავშირეებმა, რომლებიც საბჭოთა ტერიტორიაზე ყაჩაღობას ეწეოდნენ მრავალი თვის განმავლობაში. ყოველივე ამისათვის პასუხი უნდა აგონ უწინარეს ყოვლისა ომის მთავარმა დამნაშავეებმა.

გერმანელმა ფაშისტმა ოკუპანტებმა მთლიანად თუ ნაწილობრივ დაანგრიეს და დასწვეს 1.710 ქალაქი და 70.000-ზე მეტი სოფელი, დასწვეს და დაანგრიეს 6.000.000-ზე მეტი შენობა და უსახლკაროდ დასტოვეს 25.000.000-მდე კაცი. დანგრეულ და ყველაზე უფრო დაზარალებულ ქალაქთა შორის არის ჩვენი ქვეყნის უდიდესი სამრეწველო და კულტურული ცენტრები: სტალინგრადი, სევასტოპოლი, ლენინგრადი, კიევი, მინსკი, ოდესა, სმოლენსკი, ხარკოვი, ვორონეჟი, დონის როსტოვი და მრავალი სხვანი. ჰიტლერელებმა დაანგრიეს და დააზიანეს 31.850 სამრეწველო საწარმო, რომლებშიც 4.000.000-მდე მუშა და მოსამსახურე მუშაობდა. ჰიტლერელებმა გაანადგურეს და გაძარცვეს 98.000 კოლმეურნეობა, მათ შორის უკრაინისა და ბელორუსიის კოლმეურნეობათა უმეტესობა. მათ დაკლეს, ჩამოართვეს და გერმანიაში გაირეკეს 7.000.000 ცხენი, 17.000.000 სული მსხვილფეხა რქიანი საქონელი, ათეულ მილიონობით ღორი და ცხვარი. სახალხო მეურნეობისა და ჩვენი მოქალაქეებისათვის მიყენებული მარტო პირდაპირი ზარალი საგანგებო სახელმწიფო კომისიამ 679 მილიარდი მანეთით განსაზღვრა (სახელმწიფო ფასებით).

ჩვენ ვერ დავივიწყებთ ყოველივე ამას და უნდა მოვთხოვოთ ომის გამჩაღებელ ქვეყნებს მოყენებული ზარალის ნაწილობრივ ანაზღაურება მაინც. არ შეიძლება სადავო გახდეს საბჭოთა ხალხის ამ სურვილის სამართლიანობა. არც იმას უნდა ავუაროთ გვერდი, რომ სამი სახელმწიფოს ბერლინის კონფერენციის გადაწყვეტილებანი გერმანიისაგან რეპარაციათა შესახებ ჯერ კიდევ დამაკმაყოფილებლად არ დაძრულა წინ.

მაგრამ ჩვენს შორის არ არიან დამარცხებული ხალხების მიმართ შურისძიების პოლიტიკის მომხრენი. ამხანაგ სტალინს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ შურისძიების გრძნობა, ისევე როგორც შეურაცხყოფისათვის სამაგიეროს მიზღვევის გრძნობა,—ცუდი მრჩევლებია პოლიტიკაში და ხალხთა შორის ურთიერთობაში. ჩვენ დამარცხებული ხალხების მიმართ უნდა ვიხელმძღვანელოთ არა შურისძიების გრძნობით, არამედ იმით, რომ გავაძნელოთ ახალი აგრესიის წარმოშობა და რომ შესაძლო ახალი აგრესორი აღმოჩნდეს ხალხთა შორის ყველაზე მეტი იზოლაციის მდგომარეობაში. ჩვენ უნდა ვხელმძღვანელობდეთ არა იმით, თუ რა შეურაცხყოფა მოგვაყენეს წარსულში, არამედ ომისშემდგომ პერიოდში მშვიდობისა და ხალხთა უშიშროების დაცვის ინტერესებით.

უდავოა, რომ მტკიცე მშვიდობის უზრუნველყოფის ინტერესები მოითხოვენ, რათა თავისუფლებისმოყვარე ხალხებს საჭირო შეიარაღებული ძალა ჰქავდეთ. ეს ყოველ შემთხვევაში შეეხება იმ ქვეყნებს, რომელთაც მთავარი პასუხისმგებლობა აკისრიათ მშვიდობის უზრუნველყოფისათვის. მაგრამ მშვიდობის დაცვის ინტერესებს საერთო არაფერი აქვთ შეიარაღებაში დიდ სახელმწიფოთა შეჯიბრების პოლიტიკასთან, რასაც საზღვარგარეთ ქადაგებს იმპერიალიზმის პოლიტიკის ზოგიერთი განსაკუთრებით თავგამოდებული მომხრე. ამასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას ატომის ენერგიის აღმოჩენისა და ატომური ბომბის შესახებ, რომლის გამოყენებამაც იაპონიასთან ომში ცხადჰყო მისი უდიდესი დამანგრეველი ძალა. მაგრამ ატომის ენერგია ჯერ კიდევ არ არის გამოცდილი აგრესიის თავიდან ასაცილებლად ან მშვიდობის დასაცავად. მეორე მხრივ, ამჟამად არ შეიძლება არსებობდეს დიდი მასშტაბის ისეთი ტექნიკური საიდუმლოებანი, რომლებიც შეიძლება დარჩეს რომელიმე ერთი ქვეყნის ან ქვეყნების რომელიმე ერთი ვიწრო ჯგუფის კუთვნილებად. ამიტომ ატომის ენერგიის აღმოჩენა არ უნდა აქეზებდეს არც ძალთა საგარეო-პოლიტიკურ თამაშში ამ აღმოჩენის გამოყენებით გატაცებას, არც მშვიდობისმოყვარე ხალხთა მომავლისათვის უდარდელობას.

საკმაოდ დიდი ხმაურია სახელმწიფოთა ბლოკებისა და დაჯგუფებების, როგორც გარკვეულ საგარეო ინტერესთა დაცვის საშუალების შექმნის ირგვლივაც. საბჭოთა კავშირს არასოდეს არ მიუღია მონაწილეობა სახელმწიფოთა დაჯგუფებებში, რომლებიც მიმართული ყოფილიყოს სხვა მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოთა წინააღმდეგ. დასავლეთში კი ამგვარი ცდა, როგორც ცნობილია, არაერთხელ ყოფილა. წარსულში მთელი რიგი ასეთი დაჯგუფებების ანტისაბჭოთა ხასიათი აგრეთვე კარგად არის ცნობილი. ყოველ შემთხვევაში დასავლეთის სახელმწიფოთა ბლოკებისა და დაჯგუფებების ისტორია მოწმობს, რომ ისინი ემსახურებოდნენ არა იმდენად აგრესორთა ალაგმვის საქმეს, რამდენადაც, პირიქით, აგრესიის გაღვივებას და, უწინარეს ყოვლისა, გერმანიის მხრივ. ამიტომ საბჭოთა კავშირმა და სხვა მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოებმა ამ მხრივ სიფხიზლე არ უნდა შეასუსტონ.

მთელ მსოფლიოში მშვიდობის აღდგენამ ვერ გამოიწვია და არ შეეძლო გამოეწვია ქვეყნების ურთიერთობაში ომამდელი მდგომარეობის აღდგენა. გერმანია, იტალია და იაპონია

(გაგრძელება მე-2 გვერდზე)

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავი

ვ. მ. მოლოტოვის მოხსენება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომაზე 1945 წლის 6 ნოემბერს

(გაგრძელება)

ერთი ხნით გამოვიდნენ იმ დიდ სახელმწიფოთა შემადგენლობიდან, რომლებიც მთლიანად საერთაშორისო ცხოვრებას ტონს აძლევენ. მაშასადამე, ეს სწორია იმ პერიოდისათვის, სანამ მათ მიმართ მოქმედებს მოკავშირეთა გაერთიანებული კონტროლი, რომელიც მიმართულია ამ ქვეყნების აგრესიულობის აღორძინების წინააღმდეგ. მაგრამ ამავე დროს ხელს არ უშლის ამ ქვეყნების, როგორც მშვიდობისმოყვარე დემოკრატიული სახელმწიფოების, განვითარებასა და აღმავლობას. მცირე მნიშვნელობა როდი აქვს ევროპის მომავლისათვის იმ ფაქტსაც, რომ მთელი რიგი ფაშისტური და ნახევრადფაშისტური სახელმწიფოები დემოკრატიულ გზას დაადგნენ და ახლა მისწრაფვიან მეგობრული ურთიერთობა დაამყარონ მოკავშირე სახელმწიფოებთან. მგონია აშკარაა, რომ არა თუ ხელი არ უნდა შეუშალოთ, არამედ საჭიროა ხელი შეუწყოთ ამ სახელმწიფოებში დემოკრატიულ საწყისთა განმტკიცებას.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ მოკავშირე ქვეყნების ბანაკში ომმა საკმაოდ ბევრი ცვლილება გამოიწვია. როგორც წესი, აქ რეაქციულმა ძალებმა მნიშვნელოვანწილად დაჰკარგეს წინანდელი პოზიციები, გზა გაუწმინდეს ძველსა და ახალ დემოკრატიულ პარტიებს. ევროპის მთელ რიგ ქვეყნებში განხორციელებულია ისეთი ძირეული სოციალური რეფორმები, როგორიც დრომოჭმული მემამულური მიწათმფლობელობის ლიკვიდაცია და ხელმოკლე გლეხებისათვის მიწის გადაცემა, რაც ძირს უთხრის რეაქციულ-ფაშისტური ძალების ყოფილ დასაყრდენს და სტიმულს აძლევს დემოკრატიული და სოციალისტური მოძრაობის აღმავლობას ამ ქვეყნებში. ზოგიერთ სახელმწიფოში ახლა დღის წესრიგში დასმულია ისეთი დიდმნიშვნელოვანი ეკონომიური რეფორმები, როგორიცაა მსხვილი მრეწველობის ნაციონალიზაცია, 8-საათიანი სამუშაო დღე და სხვა, რასაც ახალი სულისკვეთება და რწმენა შეაქვს ევროპისა და ევროპის ფარგლებს გარეთ დემოკრატიული მოძრაობის მზარდ რიგებში. რეაქციული პრესის ზოგიერთი ორგანო ცდილობს ამ გაბედული დემოკრატიული რეფორმების გატარება, უმთავრესად, მიაწეროს საბჭოთა კავშირის გაზრდილ გავლენას. ასეთი არგუმენტების უსაფუძვლობა აშკარაა, რამდენადაც ყველასათვის ცნობილია, რომ ევროპის მოწინავე ქვეყნებში ამგვარ პრობლემებს წინათაც წარმატებით სწყვეტდნენ.

ეს იმას არ ნიშნავს, თითქოს ფაშიზმის ძალები საბოლოოდ იყოს მოსპობილი და შეიძლებოდეს მათ ანგარიში აღარ გავუწიოთ. ჩვენ ყველას წაკითხული გვაქვს სამი სახელმწიფოს ყირიმის დეკლარაცია განთავისუფლებული ევროპის შესახებ, სადაც ნათქვამია: „ევროპაში წესრიგის დამყარება და ნაციონალურ-ეკონომიური ცხოვრების გარდაქმნა მიღწეულ უნდა იქნას ისეთი გზით, რომელიც განთავისუფლებულ ხალხებს საშუალებას მისცემს მოსპონ ნაციზმისა და ფაშიზმის უკანასკნელი ნაშთები და დემოკრატიული დაწესებულებანი შექმნან საკუთარი არჩევით". კიდევ ბევრი რამ უნდა გაკეთდეს, რათა უზრუნველყოფილ იქნას ყირიმის დეკლარაციის მართებული შესრულება. მაგრამ ეჭვი არ არის, რომ რა უარყოფითი შედეგიც უნდა იყოს, ფაშიზმის წინააღმდეგ ომმა, რომელიც გამარჯვებით დამთავრდა, ბევრი მხრივ შეუწყო ხელი იმას, რომ პოლიტიკური ჰაერი გაწმენდილიყო ევროპაში და ახალი გზები დასახულიყო ანტიფაშისტური ძალების აღორძინებისა და განვითარებისათვის, რაც წინათ არასოდეს არა ყოფილა. ასეთი მდგომარეობა, უეჭველია, შეეფერება მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოთა ინტერესებს და უნდა ვისურვოთ, რომ ევროპის ხალხებში კიდევ უფრო განმტკიცდეს „ნაციზმისა და ფაშიზმის უკანასკნელი ნაშთების მოსპობის" საჭიროების შეგნება.

საბჭოთა კავშირი მუდამ ერთგულად იცავდა ყველა მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოთა ნორმალური ურთიერთობის განმტკიცების პოლიტიკას. ომის წლებში საბჭოთა კავშირმა მეგობრული ურთიერთობა დაამყარა დიდ ბრიტანეთთან და შეერთებულ შტატებთან, საფრანგეთთან და ჩინეთთან, პოლონეთთან, ჩეხოსლოვაკიასთან და იუგოსლავიასთან,—და ახლა თითქმის ყველა ამ ქვეყანასთან დადებული აქვს მრავალი წლით ხელშეკრულება იმ სახელმწიფოთა მხრივ შესაძლებელი ახალი აგრესიის წინააღმდეგ მოკავშირეობისა და ურთიერთდახმარების შესახებ, რომლებიც მთავარი აგრესორები იყვნენ უკანასკნელ მსოფლიო ომში. ჩვენი მხრივ ყველაფერი კეთდება იმისათვის, რომ ნორმალურ კალაპოტში ჩავაყენოთ და კარგი ურთიერთობა დავამყაროთ აგრეთვე სხვა ქვეყნებთან, რომლებმაც ხელი აიღეს საბჭოთა კავშირისადმი მტრობისა და უნდობლობის პოლიტიკაზე. ამას ემსახურება ჩვენი ქვეყნის სავაჭრო-ეკონომიური ურთიერთობის განვითარებაც უცხო სახელმწიფოთა სულ უფრო ფართო წრესთან. ძლიერდება კულტურული კავშირიც მათთან.

ახლა სწარმოებს ომის დროს წარმოშობილი ინგლის-საბჭოთა კავშირ-ამერიკის ანტიჰიტლერული კოალიციის სიმტკიცის შემოწმება. აღმოჩნდება თუ არა ეს კოალიცია ასეთივე ძლიერი და უნარიანი ერთობლივი გადაწყვეტილებებისათვის ახალ პირობებში, როცა ომისშემდგომი პერიოდის სულ ახალ-ახალი პრობლემა წარმოიშობა? ხუთი მინისტრის ლონდონის თათბირის წარუმატებლობა ამის შესახებ ერთგვარ გაფრთხილებას წარმოადგენს. ინგლის-საბჭოთა კავშირ-ამერიკის კოალიციაში სიძნელენი ომის დროსაც იყო. თუმცა ყოველთვის არაერთბაშად, მაგრამ სამი სახელმწიფოს კოალიცია პოულობდა მორიგი ამოცანის სწორ გადაწყვეტას დიდი და მცირე სახელმწიფოების მთელი ანტიჰიტლერული კოალიციის ინტერესებისათვის, ამასთანავე ანგარიშს უწევდა დიდი დემოკრატიული სახელმწიფოების თანამშრომლობის შემდგომი განმტკიცების საჭიროებას.

ბოლოს, წელს შეიქმნა ახალი საერთაშორისო ორგანიზაცია „გაერთიანებული ერები". იგი შეიქმნა ინგლის-საბჭოთა კავშირ-ამერიკის კოალიციის ინიციატივით, რითაც მან თავის თავზე აიღო მთავარი პასუხისმგებლობა მისი მომავალი მუშაობის შედეგებისათვის. ჩვენთვის ცხადია, რომ ორგანიზაცია „გაერთიანებული ერები" არ უნდა ჰგავდეს ერთა ლიგას, რომელიც სრულიად უუნარო აღმოჩნდა აგრესიისათვის წინააღმდეგობის გაწევის საკითხებში და წარმოშობილი აგრესიის წინააღმდეგ ძალთა ორგანიზებაში. ახალი ორგანიზაცია არ უნდა გახდეს აგრეთვე რომელიმე დიდი სახელმწიფოს იარაღი, რადგან საერთო მსოფლიო საქმეებში რომელიმე ერთი სახელმწიფოს ხელმძღვანელი როლის პრეტენზია იმდენადვე უსაფუძვლოა, რამდენადაც მსოფლიო ბატონობის პრეტენზია. მხოლოდ იმ სახელმწიფოთა ერთობლივი ღონისძიებანი, რომლებმაც თავიანთ მხრებზე გადაიტანეს ომის სიმძიმე და უზრუნველჰყვეს ფაშიზმზე დემოკრატიული ქვეყნების გამარჯვება, მხოლოდ ასეთი თანამშრომლობა შეუწყობს ხელს ხანგრძლივი მშვიდობიანობის სასარგებლოდ ახალი საერთაშორისო ორგანიზაციის მუშაობის წარმატებებს. ამისათვის საკმაო როდია კეთილი სურვილების გამოთქმა. ამასთანავე საჭიროა დავამტკიცოთ, რომ ძალგვიძს ასეთი თანამშრომლობა ყველა მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოთა ინტერესებისათვის. საბჭოთა კავშირი საიმედო დასაყრდენი იყო და კვლავაც იქნება ხალხთა მშვიდობისა და უშიშროების დაცვაში და მზად არის ეს დაამტკიცოს არა სიტყვით, არამედ საქმით. **(ხანგრძლივი ტაში).**

III

საბჭოთა სახელმწიფოს შემდგომი განმტკიცება და საბჭოთა დემოკრატიის განვითარება

გერმანიის წინააღმდეგ ოთხი წლის ომი საბჭოთა სახელმწიფოს მთელი ძალების გამოცდა იყო. საბჭოთა კავშირმა ღირსეულად ჩააბარა ეს გამოცდა. კვლავ და კვლავ აღსრულდა დიდი, უკვდავი ლენინის სიტყვები:

„ვერასოდეს ვერ დაამარცხებენ იმ ხალხს, რომელშიც მუშათა და გლეხთა უმრავლესობამ გაიგო, იგრძნო და დაინახა, რომ ისინი იცავენ თავის, საბჭოთა ხელისუფლებას—მშრომელთა ხელისუფლებას, რომ იცავენ იმ საქმეს, რომლის გამარჯვება მათი და მათი შვილებისათვის უზრუნველჰყოფს იმის შესაძლებლობას, რომ ისარგებლონ კულტურის მთელი სიკეთით, ადამიანის შრომის ყველა ქმნილებით". **(ტაში).**

წითელი არმია ომიდან გამოვიდა გამარჯვებულის დიდებით მოსილი. იგი განმტკიცდა, როგორც შეიარაღებული ძალა, და უფრო ძლიერი გახდა თავისი საბჭოთა საბრძოლო სულისკვეთებით. მისი რიგებიდან ახლა თავიანთ სახლკარს, მშვიდობიან შრომას უბრუნდებიან მილიონობით ადამიანები, რომელნიც ასე საჭირონი არიან კოლმეურნეობებისა, ფაბრიკებისა, ქარხნებისა და მთელი ჩვენი სამშობლოსათვის, რომელიც ახლა შეუდგა სოციალისტური მშენებლობის ახალი აღმავლობის დიად ამოცანათა განხორციელებას. საბჭოთა ხალხი ახლა დარაზმულია თავისი პარტიის გარშემო, როგორც წინათ არასოდეს არ ყოფილა დარაზმული, და ორგანიზებულ რიგებად მიდის წინ ლენინ-სტალინის პარტიის ხელმძღვანელობით. ეს ჩვენი ბედნიერება იყო, რომ ომის მძიმე წლებში წითელ არმიას და საბჭოთა ხალხს წინ მიუძღოდა საბჭოთა კავშირის ბრძენი და ნაცადი ბელადი დიდი სტალინი. **(მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან)** გენერალისიმუს სტალინის სახელით ჩვენი ქვეყნის ისტორიასა და მსოფლიო ისტორიაში შევა ჩვენი არმიის სახელოვანი გამარჯვებანი. **(მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში).** დიდი ბელადისა და ორგანიზატორის სტალინის ხელმძღვანელობით ჩვენ ახლა შევუდექით მშვიდობიან მშენებლობას, რათა მივაღწიოთ სოციალისტური საზოგადოების ძალთა ნამდვილ აყვავებას და გავამართლოთ მთელ მსოფლიოში ჩვენი მეგობრების საუკეთესო იმედები. **(ხანგრძლივი ტაში).**

ყველამ იცის, თუ როგორ ძლიერ გაიზარდა სსრ კავშირის საერთაშორისო ავტორიტეტი. ეს შესაძლებელი გახდა ჩვენი ქვეყნის სამხედრო, ეკონომიური და პოლიტიკური წარმატებების მეოხებით. ერთი წლის წინათ ამხანაგმა სტალინმა ეს შემდეგი სიტყვებით გამოხატა:

„ისევე, როგორც წითელმა არმიამ პირისპირ ხანგრძლივ და მძიმე ბრძოლაში სამხედრო გამარჯვება მოიპოვა ფაშისტთა ჯარებზე, საბჭოთა ზურგის მშრომელებმა ჰიტლერული გერმანიისა და მის თანამონაწილეთა წინააღმდეგ ორთაბრძოლაში ეკონომიური გამარჯვება მოიპოვეს მტერზე".

ამხანაგმა სტალინმა აგრეთვე სთქვა: „ომის მსვლელობაში ჰიტლერელებმა არა მარტო სამხედრო დამარცხება განიცადეს, არამედ მორალურ-პოლიტიკურიც". ომმა ყველას დაანახვა, თუ როგორ გაიზარდა და განმტკიცდა ჩვენი ქვეყანა სამხედრო-ეკონომიური მხრივ. ომმა არანაკლებ დაგვანახვა ისიც, თუ რა ძლიერ გაიზარდა საბჭოთა კავშირი სხვა ხალხთა თვალში მორალურ-პოლიტიკურად.

ჩვენ განსაკუთრებული ეკონომიური სიძნელეები გადავიტანეთ ომის პირველ წლებში, და მიუხედავად ამისა, ჩვენს ქვეყანას აღმოაჩნდა უნარი უზრუნველეყო ჩვენი გმირი არმია ყოველივე იმით, რაც მას სჭირდებოდა, მათ შორის პირველხარისხოვანი შეიარაღებით, რომელიც თავისი ხარისხით მტრის იარაღს სჯობდა. საბჭოთა ადამიანები, რომლებიც ომიანობის დროის გაჭირვებასა და სიდუხჭირეს განიცდიდნენ, მაინც დაუღალავად მუშაობდნენ და ჩვენ სათანადოდ უნდა დავაფასოთ ჩვენი ზურგის მუშაკები, განსაკუთრებით თავდადებული საბჭოთა ქალი და სამშობლოსადმი უსაზღვროდ ერთგული საბჭოთა ახალგაზრდობა. **(ხანგრძლივი ტაში).** ამის მეოხებით ჩვენ შევძელით შეგვენარჩუნებინა ჩვენი ხალხის საარსებო დონე ომიანობის მძიმე დროს.

მუშათა კლასის მილიონობით შვილი მობილიზებული იყო და ფრონტზე იბრძოდა. მაგრამ ქარხნები და ფაბრიკები განაგრძობდნენ მუშაობას. მათ შეემატათ ახალი კადრები, განსაკუთრებით ქალებისა და ახალგაზრდობის ხარჯზე. ომიანობის წლებში საკმაოდ ბევრი აშენდა ახალი ქარხნები, ელექტროსადგურები, შახტები, რკინიგზის ლიანდაგები, რაც უმთავრესად ჩვენი ქვეყნის აღმოსავლეთ რაიონებში კეთდებოდა. სოციალისტური შეჯიბრება და შრომისნაყოფიერების ზრდის მისი ახალი ფორმები, მუდამ მოქცეული იყო მოწინავე მუშების და მთელი მუშათა კლასის მზრუნველობის ცენტრში. პროფესიული კავშირები და მუშათა სხვა ორგანიზაციები დაძაბულ ორგანიზატორულ და აღმზრდელობით მუშაობას ეწეოდნენ მუშათა მასებში. მუშები უფრო მეტს მუშაობდნენ, ვიდრე ომამდე. ამის შედეგად გადალახულ იქნა მრავალი სიძნელე.

კოლმეურნე გლეხობამ ომის წლებში გვიჩვენა თავისი პოლიტიკური შეგნებულობა და საკოლმეურნეო ორგანიზებულობა სოფლის მეურნეობაში. გლეხებმა—ქალებმა და კაცებმა—კარგად გაიგეს ახლა თუ რა მნიშვნელობა აქვს სოციალისტურ შეჯიბრებას კოლმეურნეობებში, და ბევრი რამ გააკეთეს იმისათვის, რათა აენაზღაურებინათ ის უდიდესი ზარალი, რომელიც სოფლის მეურნეობას მიაყენა გერმანელ ოკუპანტთა მიერ ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიის ნაწილის დროებით დაკავებამ. ყოველივე ამან საშუალება მოგვცა ომის წლები გაგვეტარებინა პურის საიმედო მარაგით და უზრუნველგვეყო აუცილებელი სამრეწველო საწარმოები სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულით. ამ ამოცანის დაძლევა ადვილი როდი იყო, განსაკუთრებით თუ გავიხსენებთ, რომ ჩვენი წითელი არმიის რიგებში მეტწილად კოლმეურნეები არიან.

ომიანობის დროს ჩვენ თავი გავართვით ფრონტისა და ზურგის ამოცანებს აგრეთვე იმიტომ, რომ საბჭოთა ინტელიგენციამაც მოიხადა თავისი ვალი სამშობლოს წინაშე. ომმა თვალნათლივ დაგვანახვა, თუ რად იქცა ინტელიგენცია საბჭოთა ხელისუფლების წლებში. უკვე აღარ ისმის ლაპარაკი ძველსა და ახალ ინტელიგენციაზე. ეს პრობლემა თვით ცხოვრებამ მოხსნა. ინტელიგენციის დიდი უმრავლესობა პატიოსნად და წარმატებით ასრულებს თავის მაღალ მოვალეობას სამეურნეო მუშაობის ორგანიზაციის საქმეში, სპეციალისტთა ახალი კადრების აღზრდის საქმეში, მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვისა და კულტურული დონის ამაღლების საქმეში. დიდი კმაყოფილებით შეგვიძლია ახლა ვთქვათ, რომ საბჭოთა ინტელიგენცია ღირსია თავისი ხალხისა და ერთგულად ემსახურება თავის სამშობლოს. **(ტაში).**

ომიანობის წლებში განმტკიცდა საბჭოთა კავშირის ხალხთა მეგობრობა. ჩვენი მრავალეროვანი სახელმწიფო, მისი ენის, ყოფაცხოვრების, კულტურისა და ისტორიის სხვადასხვაობით, გახდა კიდევ უფრო შემჭიდროებული, და კიდევ უფრო მეტად დაუახლოვდნენ ერთმანეთს საბჭოთა ხალხები. ვერც ერთი სხვა მრავალეროვანი სახელმწიფო ვერ გაუძლებდა იმ განსაცდელს, რაც ჩვენ გადავიტანეთ ომიანობის წლებში. მხოლოდ ჩვენს სახელმწიფოს, სადაც ადგილი არა აქვს ადამიანის მიერ ადამიანის ექსპლოატაციას, სადაც არ არიან ერთმანეთის მოწინააღმდეგე კლასები, ხოლო მუშები, გლეხები და ინტელიგენცია, როგორც თანასწორუფლებიანი მოქალაქენი, განაგებენ როგორც ადგილობრივ საქმეებს, ისე სახელმწიფოსაც, — მხოლოდ ასეთ სახელმწიფოს და არა ძველ თავადაზნაურულ-ვაჭრულ რუსეთს შეეძლო გამკლავებოდა გერმანელთა შემოსევას 1941 და 1942 მძიმე წლებში, საკუთარი ძალებით დაემარცხებინა გათავხედებული მტერი, გაეძევებინა იგი თავისი ტერიტორიის საზღვრებიდან და, გარდა ამისა, მძლავრი დახმარება აღმოეჩინა სხვა ხალხებისათვის უცხოელ დამმონებელთაგან მათი განთავისუფლების საქმეში. ჩვენს ქვეყანაში ახლა აღარ არიან ჩაგრულნი ან არათანასწორუფლებიანი ხალხები, რომლებიც ჯერ კიდევ ამ ცოტა ხნის წინათ, ცარიზმის რეჟიმის დროს, კოლონიებისა და ნახევარკოლონიების მდგომარეობაში იმყოფებოდნენ. საბჭოთა სახელმწიფოში ყველა ხალხს მინიჭებული აქვს დამოუკიდებლობისა და თავისუფალი ნაციონალური განვითარების უფლება, ყველა ხალხი იზრდება მეგობრობისა და ერთმანეთისადმი პატივისცემის სულისკვეთებით, აგრეთვე თავისი ნაციონალური კულტურის განვითარების საქმეში და მთლიანად საბჭოთა სახელმწიფოს შემდგომი აღმავლობის საქმეში, ყოველი ხალხის ღონისძიებათა შესაბამისად მისი დამსახურების აღიარების სულისკვეთებით.

ჩვენი ურიცხვი პროფკავშირული, საწარმოო, კულტურული, სასპორტო და მუშათა სხვა ორგანიზაციების აქტივობაში, კოლმეურნეობების შექმნაში, რომლებიც აერთიანებენ მრავალმილიონიან საბჭოთა გლეხობას საბჭოთა კავშირის მთელს ვრცელ ტერიტორიაზე, ფაბრიკებსა და ქარხნებში, კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში, შახტებში და რკინიგზებზე სოციალისტური შეჯიბრების განუხრელ ზრდაში,—ყოველივე ამაში მოსჩანს აყვავება ნამდვილი სახალხო დემოკრატიზმისა, რომელიც ჩვენ არ გვქონდა ძველ დროს და რომელიც არ შეიძლება იყოს არცერთ სხვა სახელმწიფოში, სადაც არსებობს დაყოფა მჩაგვრელთა და ჩაგრულთა კლასებად, რასაც უკვე დიდი ხანია ბოლო მოუღო საბჭოთა ხელისუფლებამ ჩვენს ქვეყანაში. ჩვენი ქვეყნის კულტურული ცხოვრების სწრაფ ზრდაში და იმ ფაქტში, რომ ახლა ინტელიგენცია, როგორც მოწინავე და ყველაზე კულტურული ნაწილი, შეუერთდა თავის ხალხს, რითაც საბჭოთა საზოგადოების მორალურ—პოლიტიკური ერთიანობა უფრო მაღალ საფეხურზე აიყვანა,—ყოველივე ამაში არ შეიძლება არ დავინახოთ ახალი აღმავლობა საბჭოთა დემოკრატიზმისა, რომელიც აღგვაფრთოვანებს ახალი იმედებითა და ჩვენი ქვეყნის მომავლის რწმენით. იმაში, რომ საბჭოებმა უზრუნველჰყვეს ყველა ხალხისათვის ნაციონალური კულტურის განუხრელი აღმავლობა, ნაციონალური ტალანტების აღზრდისათვის აქტიური ზრუნვა და თანასწორუფლებიან საბჭოთა ხალხებს შორის მზარდი მეგობრობა და ძმური ურთიერთ დახმარება, რაც ძველ რუსეთში არ ყოფილა და ჯერ კიდევ არ არის სხვა ქვეყნებში არც მონარქიის რეჟიმების დროს, არც რესპუბლიკის რეჟიმების დროს,—ამაში ჩვენ ვხედავთ საბჭოთა დემოკრატიის ყოვლისმძლე ძალას, მის უდიდეს მნიშვნელობას ხალხთა ნამდვილი პროგრესული განვითარებისათვის. საბჭოთა დემოკრატიზმის დამრაზმველმა ძალამ და საგმირო საქმეებისათვის აღმაფრთოვანებელმა საბჭოთა პატრიოტიზმმა განსაკუთრებით იჩინეს თავი ომიანობის წლებში. საბჭოთა ადამიანები ბედნიერი არიან იმით, რომ ოქტომბრის რევოლუციის მეოხებით, რომელმაც იხსნა ჩვენი ქვეყანა მეორეხარისხოვან სახელმწიფომდე დაქვეითებისაგან, განთავისუფლებულ იქნა თავადაზნაურულ-ბურჟუაზიულ-მემამულური რეჟიმით შებოჭილი ძალები ხალხებისა, რომლებსაც საბჭოების ხელისუფლების საფუძველზე მიეცათ განვითარების წინათ არნახული შესაძლებლობა. ამიტომ ვხედავთ ჩვენ ფაშიზმზე გამარჯვებაში აგრეთვე საბჭოთა დემოკრატიის დიდ გამარჯვებას.

ომის მსვლელობაში საბჭოთა ადამიანები ძალიან შორს უნდა წასულიყვნენ თავისი ქვეყნის საზღვრებს იქით. ფაშიზმის ჯიუტმა წინააღმდეგობამ აიძულა ჩვენი ჯარები შესულიყვნენ მთელი რიგი უცხო სახელმწიფოების საზღვრებში, უფრო ახლოს გასცნობოდნენ მათი სოფლებისა და ქალაქების ცხოვრებას და მისულიყვნენ დასავლეთში ისეთ დედაქალაქებამდე, როგორიც არის ვენა, ბუდაპეშტი, ბერლინი. ყველა ამ სახელმწიფოში, მათ შორის იქაც, რომლებიც გუშინ ფაშიზმის მხარეზე იყვნენ, საბჭოთა ადამიანებმა ადვილად იპოვნეს საერთო ენა მშრომელთა კლასებთან და დემოკრატიულ წრეებთან. საბჭოთა ადამიანებს, რა თქმა უნდა, არ შეეძლოთ თავიანთ მეგობრებად ჩაეთვალათ გუშინდელი მტრები ფაშიზმის მსახურთა ბანაკიდან და საზოგადოების ზედა ფენიდან, რომელსაც მხარს უჭერდა ფაშისტური ხელისუფლება. რა თქმა უნდა, სხვა ხალხთა ყოფაცხოვრების გაცნობა ჩვენს ადამიანებს სარგებლობას მოუტანს და გააფართოებს მათს წარმოდგენას. ყოველ შემთხვევაში საგულისხმოა, რომ საბჭოთა ადამიანები შინ ბრუნდებიან თავისი სამშობლოსადმი და საბჭოთა ხელისუფლებისადმი ერთგულების კიდევ უფრო მხურვალე გრძნობით. **(ხანგრძლივი ტაში.)**

საბჭოთა ხელისუფლება ძლიერია ხალხისადმი თავისი სიახლოვით. პარლამენტური დემოკრატიისაგან განსხვავებით საბჭოთა დემოკრატიას ნამდვილი ხალხური ხასიათი აქვს. ამიტომ საბჭოთა სახელმწიფოს, როგორც ახალი ტიპის სახელმწიფოს, ახასიათებს ისეთი ამოცანები, რომლებიც უცხოა ძველი ტიპის სახელმწიფოებისათვის. ასე, მაგალითად, საბჭოთა სახელმწიფოს მოვალეობას შეადგენს მთელ მსოფლიოში მშვიდობის ინტერესების დაცვის სულისკვეთებით, ხალხთა შორის მეგობრობისა და თანამშრომლობის დამყარების სულისკვეთებით ხალხთა პოლიტიკური აღზრდის ამოცანები, რაც არამც თუ არ გამორიცხავს, არამედ, პირიქით, გულისხმობს ახალი აგრესიის მომზადებისა და ფაშიზმის აღორძინების ყოველგვარი ცდის გამომჟღავნების აუცილებლობას, რის დავიწყებაც არ შეიძლება ომის შემდგომ წლებშიაც. საბჭოთა კონსტიტუციით დანაშაულად ითვლება რასებსა და ერებს შორის მტრობის ქადაგება, ანტისემიტიზმი და სხვა, ისევე როგორც შეუწყნარებელია ჩვენს პრესაში მკვლელობის, ძარცვისა და ადამიანის მიმართ ძალადობის შექება. ასეთი „შეზღუდვები" საბჭოთა დემოკრატიის პირობებში ისევე ბუნებრივია, როგორც, სამწუხაროდ, ბუნებრივია ზოგიერთი სახელმწიფოსათვის სწორედ ამის საწინააღმდეგო ამბები.

ზოგიერთ ქვეყანაში სიტყვისა და პრესის თავისუფლება ჯერ კიდევ ისე ესმით, რომ ფაშიზმის მოსყიდულ მსახურთ ნიღბის გაკეთებაც კი არა სჭირდებათ, რათა გასწიონ აგრესიისა და ფაშიზმის აღვირახსნილი პროპაგანდა, თუმცა მსოფლიოს ყველა ნაწილის ხალხებმა უკვე კოლოსალური მსხვერპლი გაიღეს თავიანთი სისხლითა და გაჭირვებით იმის გამო, რომ წინათ დაუშვეს მსოფლიო აგრესიისა და ფაშიზმის თარეში. ყველა სახელმწიფოს როდი ძალუძს იკისროს ხალხის პოლიტიკური აღზრდის ამოცანა, ხოლო როცა ფაშისტური სახელმწიფოები ხელს ჰკიდებდნენ ამ საქმეს, მათ სხვა არაფერი გამოსდიოდათ, გარდა ხალხის სულიერ ცხოვრებაზე, კულტურასა და უფლებებზე ძალადობისა. საბჭოთა დემოკრატიის უპირატესობანი განსაკუთრებით თვალსაჩინოდ დაამტკიცა საბჭოთა კავშირმა ომიანობის წლებში. სსრ კავშირმა გამოიარა ომის განსაცდელის ქარცეცხლი და კიდევ უფრო განმტკიცდა, როგორც ნამდვილად ხალხური სახელმწიფო. როგორც ცნობილია, ხალხის პოლიტიკური აღზრდის საქმისათვის ჩვენს ქვეყანაში განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა ბოლშევიკურ პარტიას აკისრია. ამ საქმეში წარმატებებს, უწინარეს ყოვლისა, ჩვენ უნდა ვუმადლოდეთ ჩვენს დიად პარტიას. ამიტომაც საბჭოთა ხალხი ღრმა აზრს აძლევს სიტყვებს ბოლშევიკური პარტიის ბელადის შესახებ, როცა მადლობითა და დიდი სიყვარულით ამბობს: „ჩვენი მასწავლებელი, ჩვენი მამა, ჩვენი ბელადი ამხანაგი სტალინი". **(მქუხარე ხანგრძლივი ოვაცია. ყველანი ფეხზე დგებიან).**

ჩვენ ვუახლოვდებით სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს ახალ არჩევნებს. ახალი საყოველთაო არჩევნები ჩატარდება ყველა იმ განსაცდელის შემდეგ, რაც საბჭოთა სახელმწიფომ დიდ სამამულო ომში გამოიარა. ჩვენი ხალხი საარჩევნო ყუთებთან მივა ამ წლებში დაგროვებული უდიდესი პოლიტიკური გამოცდილებით, მას შემდეგ, რაც ბევრი იფიქრა თავისი სამშობლოს ბედის შესახებ, ევროპისა და მთელი მსოფლიოს ამბების შესახებ. ბოლშევიკური პარტია საბჭოთა უპარტიო აქტივის ფართო წრეებთან ერთად ემზადება ამ არჩევნებისათვის; იგი მასში ხედავს საბჭოთა დემოკრატიის უმნიშვნელოვანეს გამოვლინებას და ჩვენი ხალხის დარაზმვისა და საბჭოთა სახელმწიფოს შემდგომი განმტკიცების კიდევ ერთ მძლავრ საშუალებას.

IV

მშვიდობიან მშენებლობაზე გადასვლა და ჩვენი ამოცანები

ჩვენი ქვეყანა მშვიდობიან მშენებლობაზე გადავიდა. მთელი ხალხის წინაშე ახალი დიადი ამოცანები დაისახა.

ჩვენ, რა თქმა უნდა, საჭირო ყურადღებას დავუთმობთ სსრ კავშირის შემადგენლობაში შემოსულ ახალ ტერიტორიებსაც. როგორც ცნობილია, ჩვენს ქვეყანაში შემოჭრილმა მტერმა ხელი შეგვიშალა სათანადო ყურადღება დაგვეთმო დასავლეთ უკრაინისა და დასავლეთ ბელორუსიის მოწყობისათვის, რომლებიც ომამდე სულ ცოტა ხანს იმყოფებოდნენ საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში. ახლა პოლონეთთან დადებული ხელშეკრულებით, დადგენილია საბჭოთა კავშირ-პოლონეთის ახალი საზღვარი. ამის შედეგად ბელორუსებით დასახლებული მთელი ტერიტორიები საბოლოოდ გაერთიანებულია ერთიან საბჭოთა ბელორუსიად, რომელსაც შეუძლია მტკიცედ იაროს წინ თავისი თავისუფალი ეროვნული განვითარების გზით. როგორც ცნობილია, ჩეხოსლოვაკიასთან დადებული ხელშეკრულების მიხედვით, იმიერკარპატის უკრაინაც ბოლოს ჩვენი სახელმწიფოს შემადგენლობაში შემოვიდა, და ახლა საბჭოთა უკრაინა მთლიანად აერთიანებს უკრაინის ყველა ტერიტორიას, რაზეც საუკუნეობით ოცნებობდნენ ჩვენი უკრაინელი ძმები. რუმინეთთან დადებული ხელშეკრულებით საბჭოთა მოლდავეთმა აგრეთვე მთლიანად გააერთიანა მოლდაველებით დასახლებული ტერიტორიები, რაც მისი შემდგომი ეროვნული განვითარების ფართო შესაძლებლობას იძლევა. ჩვენი ქვეყნის დასავლეთი საზღვარი გაფართოვდა აგრეთვე საბჭოთა კავშირისათვის კენიგსბერგის ოლქის შემოერთებით, რამაც კარგი გაუყინავი ნავსადგური შეგვძინა ბალტიის ზღვაში. ბალტიისპირეთში აღდგენილი არიან საბჭოთა ლიტვა, საბჭოთა ლატვია, საბჭოთა ესტონეთი. ასეთია ჩვენი ახლანდელი დასავლეთი საზღვრის მოხაზულობა, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს საბჭოთა კავშირის უშიშროების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

ჩრდილო-დასავლეთში ჩვენ აღვადგინეთ ჩვენი საზღვარი ფინეთთან საბჭოთა კავშირ-ფინეთის 1940 წლის საზავო ხელშეკრულების შესაბამისად. გარდა ამისა, ჩრდილოეთში საბჭოთა კავშირს დაუბრუნდა პეჩენგის (პეტსამოს) რაიონის ტერიტორია.

დასასრულ შორეული აღმოსავლეთის შესახებ. აქ საბჭოთა კავშირის ხელში გადმოდის სახალინის სამხრეთი ნაწილი და კურილის კუნძულები, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს აღმოსავლეთში საბჭოთა კავშირის უშიშროებისათვის. ბოლოს უნდა გავიხსენოთ ჩვენი სახელმწიფოს უფლებათა აღდგენა მანჯურიის რკინიგზაზე, აგრეთვე ჩვენი უფლებების აღდგენა პორტ-არტურის და დალნის რაიონებზე მანჯურიის სამხრეთ ნაწილში.

ყველა ამ რაიონს, აგრეთვე ფინეთის ტერიტორიაზე პორკალა-უდდში ჩვენი სამხედრო-საზღვაო ბაზის რაიონს უნდა დავუთმოთ სათანადო ყურადღება და, რამდენადაც საქმე შეეხება ახალ საბჭოთა ტერიტორიებს — მათ გაძლიერებული ყურადღება დასჭირდებათ ჩვენი სახელმწიფოს მხრივ.

ჩვენ, რაც შეიძლება მალე, უნდა გადავწყვიტოთ გადაუდებელი ამოცანები იმ საბჭოთა ტერიტორიების მიმართ, რომლებიც მტრის არმიების მიერ დროებით იყო ოკუპირებული.

გერმანელებმა ბევრი გაჩანაგებული ქალაქი, ათასობით დანგრეული, გაძარცული სოფელი და დაბა დასტოვეს. დამპყრობთა განდევნისთანავე აქ ყველგან დაიწყო აღდგენითი მუშაობა. მაგრამ ჯერჯერობით გაკეთებულია საქმის მხოლოდ ნაკლები ნაწილი. მთელმა საბჭოთა ხალხმა, ყველა საბჭოთა რესპუბლიკამ იმისაკენ უნდა მიმართოს ღონისძიებანი, რომ დაეხმაროს ამ რაიონების სამეურნეო და კულტურული ცხოვრების უსწრაფეს და სრულ აღდგენას. ფაბრიკა-ქარხნების აღდგენა, კოლმეურნეობების, მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების, საბჭოთა მეურნეობების, სკოლებისა და საავადმყოფოების აღდგენა, ბინების აღდგენა, რათა ამ ადგილების ყოველი ქალაქისა და სოფლის მცხოვრებს კვლავ ექნეს სახლკარი და მოაწყოს თავისი ოჯახი, — ყოველივე ეს ჩვენი გადაუდებელი საქმეა.

იმ ადამიანებისათვის ზრუნვა, რომლებიც ომობდნენ და ახლა არმიიდან შინ ბრუნდებიან, აგრეთვე ინვალიდებისათვის, წითელი არმიის მეომართა

(დასასრული 3-გვერდზე)

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავი

ვ. მ. მოლოტოვის მოხსენება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომაზე 1945 წლის 6 ნოემბერს

(დასასრული)

[illegible] ოჯახებისათვის ზრუნვა საბჭოთა და პროფკავშირული, პარტიული და კომკავშირული ორგანიზაციების, აგრეთვე კოლმეურნეობათა და მათი [illegible] ორგანიზაციების უმნიშვნელოვანეს მოვალეობად უნდა [illegible]. ყველაფერი უნდა გაკეთდეს იმისათვის, რომ წარმატებით [illegible] ეს პასუხსაგები ამოცანა და რაც შეიძლება მალე [illegible] ომით მოყენებული ჭრილობები. ასეთია კიდევ ერთი გადაუდებელი ამოცანა.

ამავე დროს [illegible] ხელი სახალხო მეურნეობის [illegible] ძი[illegible] გადაწყვეტას, რათა [illegible] განმავლობაში მნიშვნელოვნად [illegible] ჩვენი [illegible] განვითარების [illegible] უზრუნველვყოთ [illegible] ცხოვრების დონის [illegible] ამაღლება. ეს [illegible] მთავრობის მიერ გამოქვეყნებული [illegible] კავშირის სახალხო მეურნეობის აღდგენისა და განვითარების 1946—1950 წლების [illegible] აგრეთვე რკინიგზის [illegible] აღდგენისა და [illegible] გეგმის შესახებ. [illegible] ჩვენმა ხალხმა [illegible] სტალინური ხუთწლედები, რომლებმაც ჩვენი სა[illegible] შექმნეს და [illegible] უზრუნველჰყვეს. [illegible] მძიმე მრეწველობის [illegible], რათა ქვეყანა [illegible] ლითონით, ქვანახშირით, [illegible] ვა[illegible] სასოფლო-[illegible], ავტომობილებით, [illegible] ელექტრო[illegible] სხვა მოწ[illegible] სოფლისა და ქალაქების [illegible] ფართო [illegible] მნიშვნელოვან [illegible] პროდუქციის [illegible] გაუმჯობესებას. [illegible] საჭიროებისა და [illegible] მოთხოვნილე[illegible] საკითხი ახლა განსაკუთრებით მომწიფებულია. ჩვენი კულტურული მოთხოვნილება გაიზარდა და გაცილებით უფრო მრავალმხრივია. ვერც ერთი წუთით ვერ დავივიწყებთ აგრეთვე ჩვენს დიდ მოვალეობას იმ მხრივ, რომ ჯეროვნად უზრუნველვყოთ ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის საჭიროება, წითელი არმიის საჭიროება და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის საჭიროება. ჩვენში არ არის და არც იქნება უმუშევრობა. ჩვენს ქვეყანაში სამუშაო ყველას აქვს, რადგან ჩვენი სახელმწიფო მშრომელთა სახელმწიფოა. ჩვენ მეტი უნდა ვიფიქროთ იმაზე, თუ როგორ მოვაწყოთ უფრო სწორად შრომა მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობაში, ტრანსპორტზე და ყველა ჩვენს დაწესებულებაში, რათა საბჭოთა ადამიანის შრომის ნაყოფიერებამ და მისი მუშაობის ხარისხმა საუკეთესო შედეგი მოგვცეს.

მაღალი ტექნიკისა და წარმოებაში მეცნიერების ფართო გამოყენების ჩვენს ხანაში, როცა უკვე შესაძლებელი გახდა აგრეთვე ატომის ენერგიისა და სხვა დიდი ტექნიკური აღმოჩენების გამოყენება, სამეურნეო გეგმებში უპირველესი ყურადღება უნდა დაეთმოს ტექნიკის საკითხებს, ჩვენი მრეწველობის ტექნიკური დონის ამაღლების და მაღალკვალიფიციური ტექნიკური კადრების შექმნის საკითხებს. ჩვენ უნდა გამოვიყენოთ თანამედროვე მსოფლიო ტექნიკის მიღწევები მრეწველობისა და სახალხო მეურნეობის ყველა დარგში და უზრუნველვყოთ პირობები საბჭოთა მეცნიერებისა და ტექნიკის ყოველმხრივი წინსვლისათვის. მტერმა ხელი შეუშალა ჩვენს მშვიდობიან შემოქმედებით მუშაობას, მაგრამ ჩვენ ყოველივეს ავინაზღაურებთ, როგორც საჭიროა, და მივაღწევთ ჩვენი ქვეყნის აყვავებას. ატომის ენერგიაც გვექნება და ბევრი სხვა რამეც. **(მქუხარე ხანგრძლივი ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან).** მაშ ხელი მოვკიდოთ ამ ამოცანების განხორციელებას მთელი ჩვენი დაუშრეტელი ბოლშევიკური ენერგიით, საბჭოთა ადამიანების მთელი მძლავრი ენერგიით. მოდით ვიმუშაოთ ისე, როგორც გვასწავლის ამხანაგი სტალინი! **(მქუხარე ტაში).**

ბოლოს, ჩვენი საგარეო-პოლიტიკური ამოცანების შესახებ. საბჭოთა კავშირი მუდამ პირველ ადგილზე აყენებდა ზრუნვას სხვა ქვეყნებთან მშვიდობისა და თანამშრომლობისათვის, საყოველთაო მშვიდობისა და საქმიანი საერთაშორისო ურთიერთობის განვითარების სასარგებლოდ. სანამ ჩვენ „სახელმწიფოთა სისტემაში" ვცხოვრობთ და ფაშიზმისა და იმპერიალისტური აგრესიის ფესვები საბოლოოდ არ ამოძირკულა, არ უნდა შესუსტდეს სიფხიზლე მშვიდობის შესაძლებელ ახალ დამრღვევთა მიმართ, ხოლო მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოთა თანამშრომლობის განმტკიცებისათვის ზრუნვა წინანდებურად ჩვენი უმნიშვნელოვანესი მოვალეობა იქნება.

• • •

ჩვენი ყველაზე დიდმნიშვნელოვანი ამოცანაა **განვამტკიცოთ ჩვენი გამარჯვება,** რასაც შეუპოვარი ბრძოლით მივაღწიეთ და რამაც გაჰკაფა გზა ჩვენი ქვეყნის ახალი დიადი აღმავლობისაკენ, ჩვენი ხალხის ცხოვრების დონის შემდგომი ამაღლებისაკენ. ჯერ კიდევ არასოდეს არა გვქონია სოციალისტურ მშენებლობაში ასეთი გაქანების პერსპექტივები და საბჭოთა კავშირის ძალთა აყვავების ასეთი შესაძლებლობანი. ჩვენი ხალხი აღსავსეა რწმენით თავისი დიადი საქმისადმი, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის საქმისადმი. **(ხანგრძლივი ტაში).**

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხს—გამარჯვებულ ხალხს, მის წითელ არმიასა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტს! **(ხანგრძლივი ტაში).**

დღეგრძელობდეს და ჰყვაოდეს ჩვენი დიდი სამშობლო, ოქტომბრის რევოლუციის სამშობლო! **(მქუხარე ტაში).**

გაუმარჯოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის მთავრობას! **(მქუხარე ხანგრძლივი ტაში).**

გაუმარჯოს ლენინ-სტალინის პარტიას, ჩვენი გამარჯვებების სულისჩამდგმელსა და ორგანიზატორს! **(მქუხარე ხანგრძლივი ტაში).**

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხის ბელადს — დიდ სტალინს! **(მქუხარე ხანგრძლივი ტაში, რომელიც ოვაციად იქცევა. ყველანი ფეხზე დგებიან. შეძახილები: „დიდ სტალინს — ვაშა!").**

მოსკოვი, კრემლი

ამხანაგ ვ. მ. მოლოტოვს

ძვირფასო ვიაჩესლავ მიხეილის-ძევ! მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს საზეიმო სხდომა პარტიულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან და ჯარის ნაწილების წარმომადგენლებთან ერთად, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავისადმი, გითვლით თქვენ, დიდი სტალინის უახლოეს თანამებრძოლს, მხურვალე, გულითად სალამს.

საყოველთაო-სახალხო ზეიმის დაუვიწყარ ისტორიულ დღეებს განიცდის ჩვენი სამშობლო. უკან მოვიტოვეთ ვერაგი და საძულველი მტრის წინააღმდეგ ომის მკაცრი განსაცდელი, მტრისა, რომელმაც ხელჰყო დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის მონაპოვარნი, საბჭოთა სახელმწიფოს ღირსება და თავისუფლება.

ცხოველმყოფელმა საბჭოთა პატრიოტიზმმა, მილიონობით საბჭოთა ადამიანის უსაზღვრო სიყვარულმა და რწმენამ მშობლიური ბოლშევიკური პარტიისადმი, თავისი მძლავრი მთავრობისადმი და დიდი სტალინისადმი მიგვიყვანა გამარჯვებამდე, გადაარჩინა ჩვენი სამშობლო უცხოელ დამპყრობთა დამონებისაგან.

დიდი სამამულო ომის წლებში თქვენ ბოლშევიკური ოსტატობითა და შეუპოვრობით ახორციელებდით ჩვენი მთავრობის ბრძნულ, სტალინურ საგარეო პოლიტიკას. ეს პოლიტიკა მსოფლიოს ყველა თავისუფლებისმოყვარე ხალხთა პატივისცემასა და აღტაცებას იწვევს.

ჩვენი ქვეყნის მილიონობით მშრომელი ხედავს თქვენი სახით, ძვირფასო ვიაჩესლავ მიხეილის-ძევ, საბჭოთა სახელმწიფოს ერთ-ერთ ყველაზე საყვარელ და გამოჩენილ ხელმძღვანელს, ვისი ენერგია და შესანიშნავი მოღვაწეობა მთლიანად ხმარდება სამშობლოს ძლიერებისა და სიდიადის განმტკიცებას.

აღნიშნავს რა პირველად ხუთი წლის განმავლობაში დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის წლისთავს მშვიდობიან პირობებში, მთელი საბჭოთა ხალხი ადიდებს სახელოვან წითელ არმიას, რომელმაც გენიალური მხედართმთავრის დიდი სტალინის წინამძღოლობით სასტიკ ბრძოლებში დაიცვა ჩვენი სამშობლოს თავისუფლება და დამოუკიდებლობა. დღეს მთელი თავისუფლებისმოყვარე კაცობრიობის თვალი აღტაცებითა და მადლობით მიპყრობილია საბჭოთა კავშირისადმი — მშვიდობისა და უშიშროების, ხალხთა თავისუფლების, დემოკრატიისა და პროგრესის მძლავრი დასაყრდენისადმი.

ჩვენი თვალუწვდენი ქვეყნის ხალხთა ძმურ ოჯახში, გრძნობს რა განუწყვეტელ დახმარებასა და მხარდაჭერას თავისი უფროსი ძმისაგან — დიდი რუსი ხალხისაგან, ქართველმა ხალხმა აღორძინა თავისი სახელმწიფოებრიობა, მიაღწია თავისი სოციალისტური მეურნეობის, თავისი უძველესი დიდი კულტურის ყოველმხრივ აყვავებას. ლენინ-სტალინის პარტიის მიერ აღზრდილი საქართველოს შვილები სამამულო ომის ფრონტებზე გმირულ ბრძოლებში და ზურგში თავდადებულ შრომაში არ ზოგავდნენ თავის ძალებს, იბრძოდნენ საბჭოთა სახელმწიფოს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის.

საბჭოთა ქვეყანამ ძლევამოსილად დაამთავრა ომი და შევიდა მშვიდობიანი განვითარების პერიოდში. ჩვენს წინაშე დგანან ახალი გრანდიოზული ამოცანები. მთლიანად უნდა მოვიშუშოთ ომით მოყენებული ჭრილობები, უფრო მეტად განვავითაროთ ჩვენი კულტურა, მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა, უფრო მაღლა ავწიოთ ჩვენი სამშობლოს სამხედრო-ეკონომიური ძლიერება.

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ოცდარვა წლისთავი აღინიშნება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს არჩევნებისათვის საყოველთაო-სახალხო მზადების დღეებში.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს არჩევნები საბჭოთა მრავალმილიონიანი ხალხის მორალურ-პოლიტიკური ერთიანობის, მშობლიური ბოლშევიკური პარტიისა და დიდი სტალინის გარშემო მისი დარაზმულობის ახალი მკაფიო დემონსტრაცია იქნება.

საბჭოთა ხალხმა ღირსეულად გადაიტანა ომის წლების მძიმე განსაცდელი და გაბედულად და რწმენით ჰკიდებს ხელს ახალი ისტორიული ამოცანების გადაჭრას. ჩვენ არ გვაშინებს არავითარი სიძნელე, არავითარი მტერი, ვინაიდან ჩვენ წინ მიგვიძღვის დიდი სტალინი.

გაუმარჯოს ჩვენს მძლავრ სამშობლოს!

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხის გამარჯვებათა ორგანიზატორსა და სულისჩამდგმელს—საკავშირო კომუნისტურ პარტიას ბოლშევიკებისას!

გაუმარჯოს დიდი სტალინის ერთგულ თანამებრძოლს ვიაჩესლავ მიხეილის-ძე მოლოტოვს!

გაუმარჯოს სსრ კავშირის ხალხთა დიდ ბელადს, ჩვენი გამარჯვების შემოქმედს — მშობლიურ, საყვარელ სტალინს!

მოსკოვი

საბჭოთა კავშირის მარშალს ამხანაგ ლ. პ. ბერიას

ძვირფასო ლავრენტი პავლეს-ძევ! მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს საზეიმო სხდომა პარტიულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან და ჯარის ნაწილების წარმომადგენლებთან ერთად, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავისადმი, მგზნებარე ბოლშევიკურ სალამს გითვლით თქვენ, დიდი სტალინის ერთგულ თანამებრძოლს, ქართველი ხალხის საყვარელ შვილს.

სიხარულით ვეგებებით ოქტომბრის XXVIII წლისთავს. მოპოებულია ბრწყინვალე გამარჯვება ფაშიზმის ბნელ ძალებზე.

საზიზღარმა ვერაგმა მტერმა სრული დამარცხება განიცადა და უსიტყვო კაპიტულაცია მოახდინა როგორც დასავლეთში, ისე აღმოსავლეთში. უკან მოვიტოვეთ ომის მკაცრი განსაცდელი. ჩვენ მას ღირსეულად გავუძელით.

ოთხი წლის მანძილზე თავისუფლებისმოყვარე ქართველი ხალხი დიდი რუსი ხალხისა და ჩვენი მძლავრი სამშობლოს ყველა ხალხის მხარდამხარ, ფრონტზე და ზურგში თავდადებულად იბრძოდა და შრომობდა, სურდა რა მოეახლოვებინა გამარჯვების ნათელი დღე. ქართველი ხალხი ამაყობს იმით, რომ მან თავისი წვლილი შეიტანა გამარჯვების საერთო საქმეში, იმით, რომ მისმა შვილებმა უკვდავი გმირობით სამამულო ომის ბრძოლების ველზე გაამრავლეს თავისი წინაპრების საბრძოლო დიდება, წინაპრებისა, რომლებიც საუკუნეების მანძილზე მამაცურად და უშიშრად იგერიებდნენ უთვალავ უცხოელ დამპყრობთა შემოტევას.

თქვენს სახელთან დაკავშირებულია ქართველი ხალხის მეურნეობისა და კულტურის უმაგალითო აყვავება. თქვენი ხელმძღვანელობით საქართველო გადაიქცა ერთერთ მოწინავე რესპუბლიკად თვალუწვდენი საბჭოთა კავშირის ხალხთა ძმურ ოჯახში. თქვენ აღზარდეთ საქართველოში პარტიული, საბჭოთა, სამხედრო კადრები, რომლებიც ბოლომდე ერთგული არიან ბოლშევიკური პარტიისა და დიდი სტალინის.

როდესაც გერმანელ ბარბაროსთა ველური ურდოები კავკასიისაკენ გამოიჭრნენ და ამიერკავკასიის ხალხებს აოხრებითა და განადგურებით ემუქრებოდნენ, თქვენ, ძვირფასო ლავრენტი პავლეს-ძევ, ახორციელებდით რა დიდი სტალინის ბრძნულ მითითებებს, დარაზმეთ ჩვენი ხალხები და ამიერკავკასიის ფრონტის ჯარები მტრის მოსაგერიებლად. თქვენ აღაფრთოვანეთ ისინი თავდადებული ბრძოლისათვის და მოაწყვეთ გერმანელ ფაშისტთა ურდოების განადგურება კავკასიის მთებში.

ამჟამად ჩვენი რესპუბლიკა, ისე როგორც მთელი საბჭოთა ქვეყანა, კვლავ დაადგა მშვიდობიანი განვითარების გზას. ჩვენ უნდა მოვუშუშოთ ჩვენს ქვეყანას ომით მიყენებული ჭრილობები, მივაღწიოთ ჩვენი სამშობლოს საწარმოო ძალთა უფრო მეტ აყვავებას. უდიდესი ენტუზიაზმით დაძაბულად შრომობს ქართველი ხალხი ფაბრიკებსა და ქარხნებში, მინდვრებსა და პლანტაციებში, ლაბორატორიებსა და სკოლებში, რათა გახადონ ჩვენი სამშობლო უფრო მძლავრი და მშვენიერი.

ახლოვდება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს არჩევნების დღე — ჩვენი ქვეყნის ცხოვრებაში უდიდესი ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენა. ამ სასიხარულო დღეს ჩვენ, თბილისის მშრომელნი, მთელ საბჭოთა ხალხთან ერთად, შევხვდებით უფრო მეტად დარაზმულნი პარტიის, მთავრობისა და დიდი სტალინის გარშემო.

თბილისის მშრომელნი, ქართველი ხალხი ყოველთვის ღირსეულად ასრულებდნენ და შეასრულებენ ყოველგვარ ამოცანას, რომელსაც დაგვისახავს ბელადი და მასწავლებელი დიდი სტალინი.

დღეგრძელობდეს და ჰყვაოდეს ჩვენი დიდი სამშობლო!

გაუმარჯოს გმირ წითელ არმიას!

გაუმარჯოს ქართველი ხალხის სასახელო შვილს, დიდი სტალინის ერთგულ თანამებრძოლს — საბჭოთა კავშირის მარშალ ლავრენტი პავლეს-ძე ბერიას!

დიდება გამარჯვების ორგანიზატორს, სსრ კავშირის ხალხთა ბელადსა და მასწავლებელს, საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუს დიდ სტალინს!

ხალხთა ბელადს, საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუს იოსებ ბესარიონის-ძე სტალინს

ჩვენო მშობლიურო და საყვარელო ბელადო!

მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს საზეიმო სხდომა ქ. თბილისის პარტიულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან და ჯარის ნაწილების წარმომადგენლებთან ერთად, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავისადმი, საქართველოს დედაქალაქის მშრომელთა და თბილისის გარნიზონის მებრძოლთა და ოფიცერთა სახელით მგზნებარე ბოლშევიკურ სალამს გითვლით თქვენ, საბჭოთა ხალხის უდიდეს ისტორიულ გამარჯვებათა ორგანიზატორსა და სულისჩამდგმელს!

დიდი ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ განვლილი ოცდარვა წელი არის სამოქალაქო ომის ეპოქაში ახალგაზრდა სოციალისტური რესპუბლიკის დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის წლები, სახალხო მეურნეობის აღდგენისა და სტალინური ხუთწლედების პერიოდში საბჭოთა ადამიანების შეუპოვარი, შემოქმედებითი შრომის წლები, დიდ სამამულო ომში საბჭოთა ხალხის უმაგალითო გმირული ბრძოლების წლები.

საბჭოთა სახელმწიფოს ოცდარვა წელი მკაფიოდ მოწმობს, რომ საბჭოთა ხელისუფლება გახდა ჩვენი ქვეყნის ყველა ხალხებისათვის მშობლიური და მახლობელი. მან ამ ხალხებს გადაუშალა ნაციონალური კულტურისა და სახელმწიფოებრიობის განვითარების უდიდესი პერსპექტივები, სამუდამოდ გაათავისუფლა ისინი ექსპლოატატორთა უღლისაგან.

განვლილმა ოცდარვა წელმა საბოლოოდ დაადასტურა საბჭოთა წყობილების სიმტკიცე, ლენინის გენიითა და სტალინის გენიით შექმნილ საბჭოთა სახელმწიფოს ურყევი ძლიერება.

ოქტომბრის სახელოვან XXVIII წლისთავს საბჭოთა კავშირის ხალხები აღნიშნავენ ჰიტლერულ გერმანიაზე და იაპონელ იმპერიალისტებზე საბოლოო გამარჯვების სასიხარულო დღეებში.

ძლიერ და ვერაგ მტრებზე თავის გამარჯვებებს წითელი არმია და საბჭოების ქვეყნის ხალხები გიმადლიან თქვენ — ბრძენ ბელადსა და ყველა დროისა და ხალხთა ისტორიაში უდიდეს მხედართმთავარს.

თქვენ აღაფრთოვანეთ და დარაზმეთ საბჭოთა ხალხი დიდი სამამულო ომისათვის, რათა ფრონტზე თავდადებით, გმირულად ებრძოლნა ჩვენი სოციალისტური სახელმწიფოს ღირსების, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის, რათა ზურგში თავდადებით ეშრომნა ჩვენი საბოლოო გამარჯვებისათვის.

ომის პირველი დღიდანვე ქართველი ხალხი, ჩვენი ქვეყნის ყველა ხალხებთან ერთად, აღსდგა თავდადებული ბრძოლისათვის გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა წინააღმდეგ.

სამშობლოს მტრების წინააღმდეგ ბრძოლებში გამოჩენილი გმირობისა და მამაცობისათვის ათეული ათასი ქართველი მეომარი დაჯილდოებულია საბჭოთა კავშირის ორდენებითა და მედლებით. ქართველი ხალხის ასზე მეტი შვილი სიამაყით ატარებს საბჭოთა კავშირის გმირის მაღალ წოდებას.

ფრონტზე წითელი არმიის მეომართა თავდადებულ ბრძოლას საქართველოს მშრომლები მხარს უჭერდნენ თავდადებული შრომით ფაბრიკებსა და ქარხნებში, მაღაროებში, საკოლმეურნეო მინდვრებზე. ისინი მთელ თავის ძალებს ახმარდნენ გამარჯვების საქმეს.

თქვენი სახელით მიდიოდნენ საბჭოთა ადამიანები ბრძოლაში, თქვენი სახელით სჩადიოდნენ ისინი აურაცხელ მამაცობას საბჭოთა იარაღის სასახელოდ, ვერაგ და დაუნდობელ მტერზე გამარჯვების მოსაპოვებლად. დღეს მილიონობით საბჭოთა ადამიანი თქვენი დიდი სახელით, თავისი ძალების დაუზოგავად, შრომობს ჩვენი სოციალისტური სახელმწიფოს სამხედრო და ეკონომიური ძლიერების შემდგომი განმტკიცებისათვის.

დიდი სამამულო ომის დღეებში ჩვენი ქვეყნის ხალხებმა, რომლებიც ურღვევი ძმური კავშირით არიან გაერთიანებულნი, ერთხელ კიდევ გვიჩვენეს თავისი უსაზღვრო სიყვარული და ერთგულება გმირი ბოლშევიკური პარტიისადმი, ლენინ-სტალინის პარტიისადმი, რომელმაც სოციალიზმის ქვეყანა დიდ ისტორიულ გამარჯვებამდე მიიყვანა.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მომავალი არჩევნები დიდი სოციალისტური სახელმწიფოს ურყევი ძლიერების, საბჭოთა ხალხის უმაგალითო მორალურ-პოლიტიკური ერთიანობის ახალი მკაფიო დემონსტრაცია იქნება.

დღეს, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის სახელოვანი წლისთავის დღეს, ჩვენი მხურვალე სიყვარულისა და ერთგულების გრძნობები მომართულია თქვენდამი, ჩვენო ძვირფასო ბელადო და მასწავლებელო. საყოველთაო-სახალხო დღესასწაულის სასიხარულო დღეს, დიდი ოქტომბრის დღეს, საქართველოს დედაქალაქის მშრომელნი პირობას გაძლევენ თქვენ, მშობლიურო ამხანაგო სტალინ, რომ ისინი არ დაიშურებენ თავიანთ ძალას, თავიანთ ენერგიას, რათა შრომის ღირსეული წვლილი შეიტანონ ომისაგან დაზარალებული სახალხო მეურნეობის სრული აღდგენისა და ჩვენი დიდი სოციალისტური სამშობლოს შემდგომი უმაგალითო აყვავების დიად საქმეში.

გაუმარჯოს დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავს!

გაუმარჯოს საკავშირო კომუნისტურ პარტიას ბოლშევიკებისას—ჩვენი გამარჯვებების სულისჩამდგმელსა და ორგანიზატორს!

გაუმარჯოს დიდ საბჭოთა კავშირს—ხალხთა ბედნიერებისა და დიდების საიმედო ბურჯს!

გაუმარჯოს საბჭოთა ხალხის ბელადსა და მხედართმთავარს—დიდ სტალინს!

მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს საზეიმო სხდომა, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავისადმი

6 ნოემბერს ზ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრში შესდგა მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს საზეიმო სხდომა პარტიული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და სამხედრო ნაწილების წარმომადგენლებთან ერთად, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავისადმი.

დარბაზი საზეიმოდ არის მორთული.

აიხადა ფარდა. სცენის სიღრმეში გამოჩნდა ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ბელადის **ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინის** ბარელიეფი და დიდი სურათი საყვარელი ბელადის, ჩვენი გამარჯვებების ორგანიზატორისა და სულისჩამდგმელის — საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუს **ი. ბ. სტალინისა. იქვე არის** ამხანაგ **მოლოტოვისა** და ამხანაგ **ლ. პ. ბერიას** პორტრეტები.

პრეზიდიუმის მაგიდას უსხედან ამხანაგები — კ. ჩარკვიანი, ვ. ბაქრაძე, გ. სტურუა, მ. ბარამია, გენერალ-პოლკოვნიკი ტროფიმენკო, ზ. ჩხუბიანიშვილი, გენერალ-მაიორი ეფიმოვი, მ. ჯაში, ს. ხოშტარია, კ. თარგამაძე, ა. თოფურიძე, ს. იშხანოვი, ზ. კეცხოველი, ვ. ეგნატაშვილი, ე. ჩერქეზია, გ. გოჩაშვილი, ვ. ხატიაშვილი, ვ. გოგუა, მ. ჩუბინიძე, გ. ზამბახიძე, გ. თვალჭრელიძე, კ. ბარიგიანი, გ. კიკნაძე, ვ. კუპრაძე, კ. ციმაკურიძე, გ. რობაქიძე, მ. ბალავაძე, ა. ხუჯაძე, ვ. ლოლაძე, თ. ქვლივიძე, ნ. გაბუნია, ა. გიგოშვილი, კ. ხოშტარია, მეცნიერების, ლიტერატურისა და ტექნიკის გამოჩენილი მოღვაწეები.

საზეიმო სხდომას ხსნის მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარე ამხ. გ. გოჩაშვილი.

წინადადებისათვის სიტყვა ეძლევა საქართველოს კ. პ. (ბ) თბილისის ორგანიზაციის 26 კომისრის რაიკომის მდივანს ამხ. ნ. გაბუნიას. მას წინადადება შემოაქვს არჩეულ იქნას საზეიმო სხდომის საპატიო პრეზიდიუმი.

— საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუსი, დიდი სტალინი!

მთელი დარბაზი ფეხზე დგება. ხალხთა ბელადის დიდი სტალინისადმი უსაზღვრო ერთგულებასა და მხურვალე სიყვარულს დამსწრენი გამოხატავენ მქუხარე, ხანგრძლივი ტაშითა და ოვაციით.

საპატიო პრეზიდიუმში ხანგრძლივი ტაშით ირჩევს ამხანაგები — **მოლოტოვი, კალინინი, ვოროშილოვი, კაგანოვიჩი, ანდრეევი, მიქოიანი, ჟდანოვი, ხრუშჩოვი, ბერია, შვერნიკი, მალენკოვი, ვოზნესენსკი.**

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის XXVIII წლისთავის შესახებ მოხსენებისათვის სიტყვა ეძლევა საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანს ამხ. მ. ი. ბარამიას.

მომხსენებელმა ვრცლად ილაპარაკა ბრწყინვალე გამარჯვებათა შარავანდედით მოსილ გზაზე, რომელიც ჩვენმა ქვეყანამ განვლო დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ძლევამოსილი დროშით, საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუს ი. ბ. სტალინის ხელმძღვანელობით.

ყოველთვის, როდესაც ამხ. ბარამია წარმოსთქვამდა დიდი სტალინის მშობლიურ სახელს, დარბაზში ახალი ძალით ჰქუხდა ტაში და გაისმოდა მისასალმებელი შეძახილები:

— გაუმარჯოს ამხანაგ სტალინს!

წინადადება შემოდის მისალმება გაეგზავნოს ამხანაგ სტალინს.

დარბაზში კვლავ ჰქუხს ოვაცია.

მისალმების ტექსტი წაიკითხა საქართველოს კ. პ. (ბ) თბილისის ორგანიზაციის სტალინის რაიკომის მდივანმა ამხ. ვ. ლოლაძემ. უდიდესი აღფრთოვანებითა და ერთსულოვანი ოვაციით იქნა მიღებული მისალმება დიდი სტალინისადმი.

ახალი ძალით იგრიალა ტაშმა, როდესაც თავმჯდომარემ გამოაცხადა, რომ შემოსულია წინადადება მისასალმებელი დეპეშები გაეგზავნოთ ვ. მ. მოლოტოვსა და ლ. პ. ბერიას. ამხანაგ მოლოტოვისადმი მისალმების ტექსტი წაიკითხა საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარმა ამხ. ვ. კუპრაძემ. ამხანაგ ბერიასადმი მისალმებისა—სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა ა. ხორავამ. მქუხარე ოვაციით იქნა მიღებული მისალმებები ამხანაგების ვ. მ. მოლოტოვისა და ლ. პ. ბერიასადმი.

საზეიმო სხდომის შემდეგ გაიმართა დიდი კონცერტი.

მარიკა მიქელაძე

ისევ შრიალებს ზეცა ფარჩებად

[illegible]

მარიკა ბარათაშვილი

საშემოდგომო სიმღერა

[illegible]

„ხალხთა მეგობრობა"

[illegible]

ლევან ასათიანის წერილი „ილია ჭავჭავაძე ქართველი და რუსი ხალხების ძმური კავშირის შესახებ" და ე. სილმანის, დ. ბროდსკის, ვ. დინნიკის, ვ. ზვიაგინცევას და სხვათა მიერ.

ბიბლიოგრაფია

„ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან"

[illegible]

ლიანეს რომანის კვალი ადრინდელს ქართულ მწერლობაში", „ქართულ-ბიზანტიური ლიტერატურის პარალელები", „გიმნოსოფისტები ძველ ქართულ ლიტერატურაში", „ცნობები სიბილასა და მისი წიგნების შესახებ ძველქართულ ლიტერატურაში"; თითეული ნარკვევი ილუსტრირებულია სათანადო კონკრეტული მასალითა და ტექსტებით; ეს ტექსტებია: „გიორგი კაპადუკიელის წამება", „თედორე სტრა- [illegible]

წარმოადგენს ახალ ეტაპს საბჭოთა პერიოდის ქართულ ფილოლოგიური მეცნიერებისა და ლიტერატურის ისტორიის განვითარებაში. ამიერიდან ქართული მწერლობის ისტორია „უდაოდ სცილდება ქართველოლოგიის ვიწროდ გაგებულ ინტერესებსა და ამოცანებს", იგი განიხილება ლიტერატურათმცოდნეობის ფართო თვალსაზრისით.

ტრიფონ რუხაძე

ნ. ბარათაშვილის დროინდელი ერთი სახელმძღვანელო

(„რაზლოვორის წიგნი")

ნ. ბარათაშვილის ბიოგრაფიაში ი. მეუნარგია ახსენებს XIX ს. 30-40-იანი წლების „თბილისის კეთილშობილთა სასწავლებლის" ერთ-ერთ სახელმძღვანელოს, რომლითაც რუსული ენა ისწავლებოდა დაბალ კლასებში. ნ. ბარათაშვილის „ცხოვრებაში" მოხსენებულია აგრეთვე მასწავლებელიც, რომელიც ამ სახელმძღვანელოთი ასწავლიდა. ეს იყო ვინმე ყორღანოვი (სახელი აღნიშნული არ არის): „ეს პატიოსანი კაცი (ყორღანოვი),—ამბობს ი. მეუნარგია,—რუსულ ენას ასწავლიდა დაბალ კლასებში იმ „რაზლოვორების" საშუალებით, რომელშიაც მთელი ფრაზები იყო დაბეჭდილი რუსულ-ქართულად. განსვენებული ალ. საგინაშვილისაგან გამიგონია, ყორღანოვმა ხელის შლა იცოდა და ბრტყლად ლაპარაკობ. ის რომ ხმამაღლა იტყოდა: „ჟარკო, ოჩენ ჟარკო—ცხელა, ძლიერ ცხელა, მთელ კლასს უნდა გაგვემეორებია მისი სიტყვები". (ნ. ბარათაშვილი, 1922 წ. გამოცემა, გვ. 10).

ამავე ყორღანოვის სახელს და ამავე სახელმძღვანელოს სახელწოდებას ამოვიკითხავთ გრ. ორბელიანის 1855 წ. მკათათვის 25-ის თარიღით დ. ჯორჯაძისადმი მიწერილ წერილში: „ცივა, დიდად ცივა!—სწერს გრ. ორბელიანი ჯორჯაძეს, — ყორღანოვის რაზლოვორიდამ გახლავს ესე შემოტანილი აქა, რათა ზედმიწევნით მიხვდე რა რიგად ვჰკანკალებთ ქუთაისის მთაზედ მკათათვის 25-ის დღესა". (გრ. ორბელიანის წერილები, ტ. 2, აკ. გაწერელიას რედაქციით).

თვითონ ნ. ბარათაშვილიც იხსენიებს ამ სახელმძღვანელოს გრ. ორბელიანისადმი მიწერილ ერთ-ერთ წერილში. როგორც ჩანს, გრ. ორბელიანს დისწულისათვის უთხოვია რუსული ენის შესასწავლი ამ პირველდაწყებითი წიგნის გაგზავნა. პასუხად ნ. ბარათაშვილი სწერს: „რაზლოვორსა და ღრამატიკას დამპირდა ერთი ჩემი ნაცნობი. ჯერ არ მოუტანია".

აქედან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ „რაზლოვორის წიგნი" გრ. ორბელიანის მოწაფეობის დროიდან ვიდრე 1841 წლამდე, და უფრო გვიანაც ყოფილა ხმარებაში.

ა. საგინაშვილის მიერ გადმოცემული ცნობა განსაკუთრებით საყურადღებოა. იგი 1830-1835 წ. წ. თბილისის სკოლის რუსული ენის სწავლების მეთოდსაც გვაცნობს. ეს არის შესასწავლი ენის მთლიანი ფრაზების გაზეპირების მეთოდი. საყურადღებოა აგრეთვე, რომ ყოველ რუსულ ფრაზასთან ერთად მოწაფეები მის ქართულ თარგმანსაც იზეპირებდნენ.

ეს მეთოდი, მიუხედავად თავისი პრიმიტიულობისა, ქართველი ბავშვებისათვის რუსული ენის შესწავლის უფრო საღ ხერხს წარმოადგენდა, თუნდაც იმ „მუნჯურ" მეთოდთან შედარებით, რომელიც XIX საუკუნის 80-იან წლებში ლამობდა ქართული ენის განდევნას და სრულ გაუქმებასაც კი, უმცროს კლასებიდანვე; მაგრამ რომ არც ყორღანოვისა და „რაზლოვორის" მეთოდი უნდა ყოფილიყო მთლად უვნებელი და ჭეშმარიტად პედაგოგიური, ამას ქვემოთ დავინახავთ.

ჩვენ ვიცნობთ „რაზლოვორის წიგნის" სამ სხვადასხვა გამოცემას. ამათგან მეორე და მესამე აწერილია „ქართული წიგნის ბიბლიოგრაფიაში". ხოლო პირველი გამოცემა დღემდის არ არის აწერილი. მისი უნიკალური ცალი დაცულია საქ. სახ. მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში, ეს გამოცემა დიდად განსხვავდება შემდგომი ორისაგან, როგორც მოცულობით, აგრეთვე ტექნიკურადაც.

ყველაზე თვალსაჩინოდ მას განასხვავებს რუსული ფრაზების ქართული ტრანსკრიპციით გადმოცემა. ეს გარემოება გამოწვეული ყოფილა რუსული დამწერლობის უცოდინარობით იმდროინდელ საქართველოში. ამას მოწმობს 1821 წლის „ქართული გაზეთის" № 12-ში მოთავსებული განცხადება-რეკლამა, რომელიც აღნიშნავს, რომ ამ გამოცემაში „რუსულნი ლექსნი („რუსული სიტყვები)" დაწერილ არიან ქართულის ასოებით და ამისთვის იგი (წიგნი) უსარგებლეს არის რუსულის კითხვის უცოდინართათვის".

ამ წიგნის ერთად ერთი ცალი უთავფურცლო და უყდოა. იგი 23 გვერდს შეიცავს; დაბეჭდილია მოლურჯო ქაღალდზე; ჭვირინიშანი „1819" (გვ. 25-26) გვაძლევს უფლებას ვივარაუდოთ, რომ ეს გამოცემა 1819 წელს უნდა იყოს დაბეჭდილი.

პირველ გვერდზე ვკითხულობთ: „რუსულნი და ქართულნი უბნობანი. უბნობა I. ზდაროვი ლი ვი?—ხომ კარგა ბრძანდებით?;

„კაკავო ვაშე ზდაროვიე?—როგორ არის თქვენი სიმრთელე?.." და ა. შ.

„რუსულნი და ქართულნი უბნობანი" შესდგება სულ 45 უბნობისაგან, რომელთა ტექსტის შემდეგ მოთავსებულია სამი დასათაურებული „უბნობა": „უბნობა შემოდგომისათვის, ზამთრისათვის, ზაფხულისათვის" (24-25 გვ.). უბნობათა გარდა წიგნის ბოლოში დაბეჭდილია პატარა ლექსიკონების ტექსტები, სათაურით: „შეკრება უსახმარელესთა ლექსთა. კერძონი სახელისანი (და)შესაბამნი მათდამი ზმნანი": ამ სახითვეა მოცემული პატარ-პატარა სიტყვის კონები და „შესაბამი" ზმნები, შემდეგი სათაურებით: „ადგილნი და მხარენი", „სახლის მორთულობა", „საჭმლისათვის", „სოფლისა და სტიხიონნისათვის" და სხვ.

აწერილი სახელმძღვანელო, ცხადია ვერ გამოდგებოდა რუსული ენის ელემენტარულად შეთვისებისათვისაც კი. რუსული მეტყველებისათვის დამახასიათებელი მახვილების და ბგერების აღუნიშნავად რუსული სიტყვების და ფრაზების გაზეპირებას ამ მეტყველების გამოუცნობლად დამახინჯება უნდა მოჰყოლოდა; ამ გარემოების შედეგი უნდა იყოს 1819-სავე წელში რუსულ-ქართული უბნობის სხვა სახელმძღვანელოს გამოცემა.

ეს გამოცემა, პირველთან შედარებით, ერთიორად უფრო ვრცელია, თუმცა გამოცემის მასალა ხშირად უცვლელად გადმოტანილია მეორეში. აქ მოთავსებულ 100 „უბნობას" წინ უძღვის: „რუსულ-ქართული ანბანი („ანბანი რუსული, ქართულითურთ") და ქართულ-რუსული ანბანი („ანბანი ქართული, რუსულითურთ). გრამატიკის ელემენტების რიგზე განაწილებული მასალა, რომელიც პირველ გამოცემას ბოლოში აქვს დართული, მეორეში—თავშია გადმოტანილი.

ამ გამოცემის 42-ე „რაზგოვორ"-ში გვხვდება: „ჟარკო, ვესმა ჟარკო.—ცხელა, დიდად ცხელა", ეს ის ფრაზაა, რომელსაც ნ. ბარათაშვილის [illegible] ნაშვილის მოგონებით ასეთი ექსპრესიით წარმოსთქვამდა მასწავლებელი ყორღანოვი და ასეთი მუყაითობით აზეპირებინებდა შეგირდებს.

„რაზლოვორის წიგნის" შემდგომი გამოცემა უმნიშვნელო ცვლილებებით იბეჭდება 1826 წ. მოსკოვს, სინოდის სტამბაში.

დღემდის ცნობილია ამ გამოცემის სამი ცალი, ამათგან ორი დაცულია თბილისში (კ. მარქსის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკასა და საქართველოს წიგნის პალატის წიგნთსაცავში), მესამე კი მოსკოვში, ლენინის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკაში.

„რაზლოვორის წიგნის" ხსენებული გამოცემების მნიშვნელობა არ განისაზღვრება მხოლოდ მით, რომ ამ სახელმძღვანელოთი სწავლობდნენ ისეთი თვალსაჩინო პირები, როგორიც ნ. ბარათაშვილი, დ. ყიფიანი, გრ. ორბელიანი და სხვ. მას უფრო ფართო მნიშვნელობა აქვს.

ჩვენ ვიცით, რომ ამ წიგნის მეშვეობით XIX ს. გარკვეულ პერიოდში (1819-1845 წ. წ.) ქართველი საზოგადოების შედარებით ფართო წრისათვის მისაწვდომი გახდა რუსული ენა, რომლის ცოდნა ამ დროს აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენდა. ათეული წლების წინ შემოერთებული ქვეყანა რუსულ ბიუროკრატიულ აპარატთან დაახლოებისათვის გზებს ეძებდა. რა გინდ მრუდე უნდა ყოფილიყო დასაწყისში ეს გზები, მას მაინც მიჰყავდა შემოერთებული ხალხი რუსული ენის გაცნობისაკენ და, საბოლოო ანგარიშში, რუსული კულტურის ზიარებისაკენ.

მაგრამ „რაზლოვორის" წიგნების ფართოდ გავრცელების ფაქტს ჰქონდა სხვა მეტად საგულისხმიერო მნიშვნელობა: რუსული ფრაზების გვერდით მოთავსებული ქართული თარგმანიც შესწავლისა და გაზეპირების საგნად უნდა გამხდარიყო მაშინდელ სკოლებში. ამას მოწმობს ალ. საგინაშვილის ნათქვამი, რომელიც ამ წერილის დასაწყისში დავიმოწმეთ.

რა ფრაზებს იზეპირებდნენ „რაზლოვორის" შესწავლის დროს შეგირდები? ამოვიკითხოთ სანიმუშოდ რამდენიმე ქართული ფრაზა: „როგორ არის თქვენი სიმრთელე?" „ამბობენ, რომ ოფიცერმა უწოდა მას ცრუდ"; „თქვენ მიზამთ მე საკუთარს კმაყოფილებას"; „მე ამითი უშინაგანესად გამწარებული ვარ". და სხვ.

მსგავსი ნიმუშების რიცხვი შეიძლებოდა ერთიოვად მაინც გაგვეზარდა, მაგრამ „რაზლოვორის წიგნის" კურიოზებზე მოტანილი ნიმუშებიც საკმარის წარმოდგენას გვაძლევს—აქ გარკვევით სჩანს აუტანელი ხელოვნურობა, სიმძიმე და, საერთოდ ქართულ მეტყველების კანონიერებისა და ბუნების სრული უგულებელყოფა.

იმ პირობებში, როცა ქართული ენა ისწავლებოდა სკოლაში მხოლოდ როგორც საგანი, ხსენებული ფრაზების გაზეპირებას გარკვეული კვალი უნდა დაეჩინა მოზარდი თაობის მეტყველების განვითარებისათვის. წარმოვიდგინოთ XIX ს. პირველი ათეული წლების თბილისის ქართული წიგნის ბაზრის სრული სიღატაკე. არ უნდა დავივიწყოთ აგრეთვე, რომ იმდროინდელი „ქართული" გაზეთების („საქართველოს გაზეთი", „ქართული გაზეთი", „თბილისის უწყებანი") მთელი მასალა რუსულად იწერებოდა და შემდეგ ითარგმნებოდა „რაზლოვორის"-ებურ ქართულით. მეტად დამახასიათებელია, რომ „ტფილისის უწყებანი" პირველად „ტფილისის ვედომოსტების" სახელით გამოვიდა. ასეთივე ქართულით იყო დაწერილი ყოველი რუსულ-ქართული ბრძანების, მოწოდების, განცხადებისა და სხვ. ქართული ტექსტი.

ამავე დროს ქართველობის მაღალ წრეებში დღითი-დღე ვიწროვდებოდა ქართული ენის მცოდნეთა და, ასე ვთქვათ, „მომხმარებელთა" წრე. 1845 წ. 9 თებერვლის თარიღით დაწერილ წერილში ნ. ბარათაშვილი იხსენიებს თავის წრის ერთ-ერთ ქალს, ვინმე კატოს: „კატო მომიკითხე... ეგ ხომ წიგნს ვერ მომწერს და: ქართული იცოდა, ისიც დავიწყებია, რუსულიც ვერ უსწავლია და არ ვიცი რომელს ენაზედ დამწერს?".

არც ახალი თაობის მამაკაცებში ყოფილა გავრცელებული ამ ხანებში სამშობლო ენის საფუძვლიანი ცოდნა. ნ. ბარათაშვილის ერთ-ერთი თანამედროვეთაგანის, ბიძინა ჩოლოყაშვილის მოწმობით: „ბებუთოვი, ფალავანდოვი, ენიკოლოფოვი, მამაცოვი (ქრისტეფორე მამაცაშვილი), ბარათოვი (ნ. ბარათაშვილი), ლევანი (მელიქიშვილი) და დავით ჭავჭავაძე ამხანაგები იყვნენ. მარტო ამათ იცოდნენ კარგი ქართული" (ს. ცაიშვილი—ნ. ბარათაშვილის ბიოგრაფიისათვის, ი. მეუნარგიას სამახსოვრო წიგნებიდან" „ლიტ. მატ." 1-2, გვ. 388).

მართალია, ეს მეტად ძუნწად შერჩეული ნუსხა შეგვიძლია შევავსოთ დ. ყიფიანის, გ. ერისთავის, მიხ. თუმანიშვილის სახელებით, მაგრამ ბ. ჩოლოყაშვილის ნათქვამი მაინც იმის მაჩვენებელია, რომ უმაღლეს საზოგადოებაში კარგი ქართულის ცოდნა საკმარისად იშვიათ მოვლენას წარმოადგენდა.

ქართული მწიგნობრული ენის გაღარიბება და ცოცხალი ხალხური მეტყველებისაგან დაშორება განსაკუთრებით თვალსაჩინო გახდა ჟურნალი „ცისკრის" გამოცემისთანავე. აქ პრინციპულად თითქოს ანტონ კათალიკოსისდროინდელი არქაული ფორმები და „ღრამატიკული" ნორმები იყო გაბატონებული. სინამდვილეში კი შეუმჩნევლად იკიდებდა ფეხს და მკვიდრდებოდა ნათარგმნი ენის არა ქართული ფორმა და მჭერმეტყველების კონსტრუქცია, და სამოციანი წლების დიდ მოღვაწეებს, მათი მებაირახტრის — ილია ჭავჭავაძის მეთაურობით საგანგებო ლაშქრობა და არაერთი მძაფრი იერიშის მიტანა დასჭირდათ მწიგნობრული ქართულის სრული გამრუდებისაგან სალიკვიდაციოდ.

ქ. შარაშიძე

ვლ. გელაშვილი

მაჯის საათი*

პატარა, მიტოვებულ სოფლის თავზე „იუნკერსების" ღრიალი და საზენიტო ქვემეხების სროლა ერთი-მეორეში არეულიყო. ყუმბარა შემზარავი წივილით ეცემოდა მიწას, ჰლეწავდა და ანაცრებდა.

როცა თვითმფრინავებმა ერთი წრის შემოვლა დაამთავრეს და ხელახლა შეტევისათვის კამარას აკეთებდნენ,—კაცის სიმაღლეზე გათხრილი სანგრიდან სერჟანტმა თავი ამოჰყო. ცისკენ აიხედა, მერე სანგრიდან ფრთხილად, მალვით ამოძვრა და სოფლის შუა ქუჩაზე კედლებს გაჰყვა. მაიორის ბრძანება უნდა გადაეცა განაყოფებისათვის.

უცებ იგრძნო, რომ მოტორის ღრიალის ხმა სულ ახლოვდებოდა. სერჟანტს ზევით აღარ აუხედნია, მაგრამ მიხვდა — თვითმფრინავი პიკეზე ეშვებოდა... უნებურად უფრო მაგრად აეკრა ქოხის კედელს და ის-იყო აფეთქების ხმაც გაისმა.

სერჟანტი უცებ ვერც მიხვდა, რა მოხდა. თითქოს კლდის პირზე იდგა და ვიღაცამ ხელი ჰკრაო, ისე მოსწყდა იგი ქოხის კედელს და ჰაერის ტალღამ შორს გაისროლა.

გონებისაგან რომ გამოფხიზლდა, იგრძნო მიწაზე იწვა, და იმავე წუთს მაჯაზე დაიხედა: ღიმილმა გაითამაშა მის სახეზე,—მიწისფერი რომ დასდებოდა. საათი ისევ მთელი იყო, ისევ წყნარად და თითქოს ალერსით ისმოდა მისი ისრების რიტმიული ტიკტიკი.

სალდათის ოფლით გაჟღენთილ თასმებში, რომლითაც საათი იყო მაჯაზე დამაგრებული —მიწა ჩაცვენილიყო, მოიხსნა, სათუთად დაფერთხა, და მერე სახურავს დაჰხედა, ვერცხლის სახურავზე ლამაზი ქართული ასოებით ამოჭრილი იყო ძალიან ნაცნობი, საყვარელი და ათასჯერ წაკითხული სიტყვები: „გივის—ელიკოსაგან".

მერე წამოხტა და კვლავ თავქვე დაეშვა. მას ისევ თითქოს იმ საათის ტიკტიკი ესმოდა. სიცოცხლესავით ტკბილი იყო ეს ხმა და ის სახელიც სიცოცხლესავით ტკბილი იყო, საათის სახურავზე რომ ეწერა.

ელიკომ ეს საათი მაშინ აჩუქა, როცა სოფელი ბიჭებს ფრონტზე აცილებდა. მთელი სოფელი მოედანზე გამოფენილიყო, ძლივს დაიმარტოხელა გოგომ იმ დღეს ბიჭი და თავის ხელით შეაბა მაჯაზე ეს საათი. მანამდე დანამდვილებით არც იცოდა გივიმ, თუ ელიკოს ის უყვარდა, თითონ ვერ გაუბედა მანამდე ვერაფერი და, დახეთ, ისევ ქალმა აჯობა.

ეს ტკბილი წუთები იყო ახალგაზრდა ვაჟკაცისათვის.

მას მერე ის საათი ერთი წამითაც აღარ მოუშორებია. დაღლილი, სანგარში მუხლს რომ ჩაიკეცავდა, იმ საათის ჩურჩულს უგდებდა ყურს, ასე ეგონა—ელიკო მეჩურჩულებაო. ერთხელ, როცა წასთვლიმა, სიზმარში ელიკო შემოვიდა სანგარში, თეთრი აბრეშუმის კაბა ეცვა, როგორც გაცილების დღეს, მოვიდა გივისთან, ხელი გამოუწია, საათის სამაჯურის თასმები შეუკრა და უთხრა:

— აჰა, ეს ჩემგან სახსოვრად გქონდეს. მე არ დამავიწყდებიო!

დრო მიდიოდა. გივი საუცხოო მზვერავი დადგა; სალდათისა და ისიც მზვერავის ხიფათიან ცხოვრებაში ვინ იცის რამდენჯერ წაქცეულა, რამდენჯერ ღამით ნანგრევებსა და ხის ფესვებს წაწყდომია, რამდენჯერ ელვას უსწრაფესად გართხმულა მიწაზე, რომ მტრის თვალს არ შეენიშნა ის და, როგორც კი ხიფათი გაივლიდა, პირველად საათს მიიტანდა ყურთან და ის საათიც მუდამ მთელი იყო, ნირშეუცვლელი, ისეთივე, როგორიც ოდესღაც ელიკოს ლამაზ თითებს ეჭირა.

ახსოვს გივის: ერთხელ ქოხის ახლოს ორმეტრნახევარზე ფუგასური ყუმბარა დაეცა, ქოხი თავზე ჩამოექცათ ოცეულის ბიჭებს, იმ დღეს ხელიც კი იღრძო გივიმ, ფანჯრის ჩამოგლეჯილმა მინამ ლოყაც კი გაუკაწრა და საათი კი მაინც მთელი იყო.

* * *

ოსტაშკოვიჩთან გერმანელებმა დაქსაქსულ ნაწილებს თავი მოუყარეს, ექვსი ბატალიონის ნარჩენებისაგან ორი ძლივს დააკომპლექტეს და კონტრიერიშზე გადმოვიდნენ.

ოსტაკოვიჩში იმ დროს მარტო ერთი ჩვენი ასეული იყო. ბიჭები მამაცურად დაუხვდნენ, გერმანელებმა სასწრაფოდ დაიხიეს უკან, მერე მათ თავისივე სატანკო ნაწილმა მოუსწრო და მეორედ გადმოვიდნენ კონტრიერიშზე...

გივის ჯავშანმტვრევამ იმ დღეს გერმანელების ორი ტანკი დასწვა. ტანკს რომ ქვეითი სალდათები მოსდევდნენ, ისინი ეზოებში გაიფანტნენ, საფრები მოძებნეს; გივიმ ძალიან კარგად შეამჩნია ეს, მერე თითონაც წამოდგა და მათთან შესაბრძოლებლად გაიწია.

როგორც კი დაუახლოვდა მათ საფარს და ხელის გრანატი ასწია სასროლად—ტყვია მოხვდა, მძიმედ დაიჭრა და დაეცა.

უკვე საღამოვდებოდა. სწორედ ამ დროს ბრძანება მიიღო ასეულმა: უკან დაიხიეთო. ამხანაგებმა გივი ბევრი ეძებს, მაგრამ ბინდბუნდში ვეღარ იპოვნეს.

გივი გულწასული ეგდო ბრძოლის ველზე.

* * *

საოცრად წყნარი, მთვარიანი ღამე იყო. გივი ისევ უგონოდ ეგდო მიწაზე, როცა ნანგრევებში ორი გერმანელი გამოჩნდა და დახოცილების სინჯვა დაიწყეს. მაროდიორები ხსნიდნენ საათებს, ჯიბეებს უბრუნებდნენ დახოცილებს; ერთი მათგანი გივის მიუახლოვდა—მის ტანთან დაიხარა და საათის ძლივსგასაგონ ჩურჩულს ყური მოჰკრა.

ოდნავ შეკრთა. კაციც ცოცხალი ეგონა, რაკი საათი მუშაობდა; უფრო გულდადებით გასინჯა, მაგრამ სადღაც გულიც რომ სცემდა ვაჟკაცისა, ეს კი აღარ გაუგონია, მკვდარი ეგონა ცნობადაკარგული მეომარი.

ჯარისკაცი დაიხარა და გივის საათი ააჭრა მაჯაზე.

დაჭრილს არაფერი გაუგია.

* * *

ჩვენებმა იმავე ღამეს შეუტიეს მტერს. წაართვეს სოფელი და დილით ამ მიდამოებში ისევ წითელარმიელები იყვნენ. ახლაღა იპოვნეს მათ დაჭრილი მეგობარი, წყნარად აიყვანეს და ჰოსპიტალში გაგზავნეს.

გივის საშინელი სიცხე ჰქონდა, ბოდავდა, ხან ეჩვენებოდა თითქოს ელიკო მოვიდა მასთან: „გივი საათი ხომ არ დაგიკარგავსო" ჰკითხა და როცა გივის შიშველი მაჯა დაინახა, ხმა აღარ გასცა, გაებუტა. ხანაც ეზმანებოდა თითქოს მისი ხელი საათიანად სადღაც ეგდო მინდორში და სანიტრებს იმ ხელის წამოღება დავიწყებოდათ, როცა გივი წამოიყვანეს.

საღამოსათვის, როცა გივიმ თვალები აახილა და დაინახა პალატაში იწვა, ჯერ ჩვეულებისამებრ პირველად საათი მოიფათურა.

აღარსად იყო ელიკოს საჩუქარი.

აღარ ესმოდა შეჩვეული ტიკტიკი და რატომღაც ელიკოს სახეც ვეღარ წარმოედგინა, უმძიმდა და უპირდა მასზე ფიქრი. წინათ საკმარისი იყო ელიკოს სახელი ჩუმად, მხოლოდ ფიქრში ეხსენებინა, გაიხედავდა სივრცეში და გრძელწამწამებიან, დამდაგველი ალერსით სავსე, ღამესავით შავ თვალებს წააწყდებოდა. ახლა კი ვიღაც სხვა იდგა მის თვალწინ. ამ სხვას თეთრი ხალათი ეცვა, ქერა კულულები და ცასავით სუფთა, ლურჯი თვალები ჰქონდა.

— ხმა ამოიღე, ნუ გეშინია ახლა კარგად ხარ!—უთხრა ამ ქერაკულულებიანმა და ღიმილით ბალიში შეუსწორა.

გივიმ ახლო მოიხმო სათნოების და, რაღაც ჩაუჩურჩულა:

— რას ამბობს?—ჰკითხა მოწყალების დას ექიმმა.

— საათსა კითხულობს, მოჰყვა მას თან საათი?

გამოიძახეს ჰოსპიტლის მიმღები განყოფილების თანამშრომელი, გივის ნივთებს ატესტატი გასინჯეს, საათი არსად არ ეწერა, სჩანს არ მოჰყოლია.

მაშ დაკარგა საათი? მაგრამ საათი რა არის? ბოლოს და ბოლოს მგონი ათი შრომა-დღის ფასად იყიდა ელიკომ ის საათი ბორჯომში. ამაზე კი არ სწყდებოდა ბიჭს გული: სიცხისაგან გათანგულს ეჩვენებოდა, რომ რაღაც უფრო ძვირფასი და დაუთმობელი წაართვა ვიღაცამ; ამიტომ სწუხდა თორემ საათი... საათის მეტი რა არის ქვეყანაზე.

მოწყალების დამ ოქროს საათი მოიხსნა და მაჯაზე გაუკეთა. ვერ შეითვისა გივიმ, ეს ის აღარ იყო, რაღაც უცხო და უჩვეული იყო, მოიხსნა და უკანვე დაუბრუნა.

აი ომი გათავდება, დაბრუნდება გივი სოფელში, გახარებული შეეგებება ელიკო, გაუბრწყინდება სახე იმის ორდენებს რომ შეხედავს, მერე იქნება მაჯაზეც დაჰხედოს და შეშფოთებულმა ჰკითხოს:

— გივი, საათი დაკარგე?

ვეღარ მოითმინა გივიმ. წერილი მისწერა ელიკოს და, ის იყო ჰოსპიტლიდან ისევ ფრონტზე ბრუნდებოდა, როცა პასუხიც მიიღო:

„ჩემო გივი! საათს შენი ჭირიც წაუღია. მაგაზე რა გადარდებს, მხოლოდ შენ იყავი კარგადო".

წერილთან ელიკოს სურათიც მიიღო. შორიდან ულიმოდა შავთვალა გოგო ათასი კილომეტრებით დაშორებულ ვაჟკაცს.

*) მოთხრობის ავტორი ახალგაზრდა დამწყები მწერალია, სამამულო ომის მონაწილე. რედ.

გრიგოლ ჩხიკვაძის შრომა ქართული მუსიკის შესახებ

სსრ კავშირის ხელოვნების საქმეთა კომიტეტთან არსებულმა საკვლევო-სამეცნიერო განყოფილებამ რუსულ ენაზე გამოსაცემად მიიღო გრ. ჩხიკვაძის კაპიტალური ნაშრომი: „ქართული მუსიკალური კულტურა უძველეს დროიდან მე-19 საუკუნის დამდეგამდე". წიგნი შეიცავს 13 სასტამბო ფორმას და შესდგება 5 თავისაგან. ეს წიგნი მომავალ წელს გამოვა ქართულ ენაზედაც; ხსენებული შრომა ავტორის სადოქტორო დისერტაციაა, რომელიც მან დაიცვა მოსკოვის კონსერვატორიაში. ოფიციალურ ოპონენტებად გამოვიდნენ ხელოვნებათა მეცნიერების დოქტორები—კ. კუზნეცოვი, ბ. ბელიაევი და ბ. გიპიუსი. ნაშრომმა მიიღო საუკეთესო შეფასება, ავტორს მიენიჭა ხელოვნების მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი. ამ შრომას მაღალი შეფასება მისცეს აგრეთვე რუსეთის გამოჩენილმა კომპოზიტორებმა—დ. შოსტაკოვიჩმა, ა. გოლდენვეიზერმა და სხვებმა.

სარედაქციო კოლეგია:
ო. ეგაძე, ბ. ნატროშვილი (პ.-მგ. რედაქტორი), შ. რადიანი, გ. ქიქოძე, ს. ჩიქოვანი, ვ. წულუკიძე, მ. ჭიაურელი.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, მაჩაბლის ქუჩა, № 13. ტელეფონი 3-47-10. გამომცემლობა „საბჭოთა მწერალი".

ლ. ბ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი", თბილისი, ლენინის ქ. № 28. უე 07395